

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

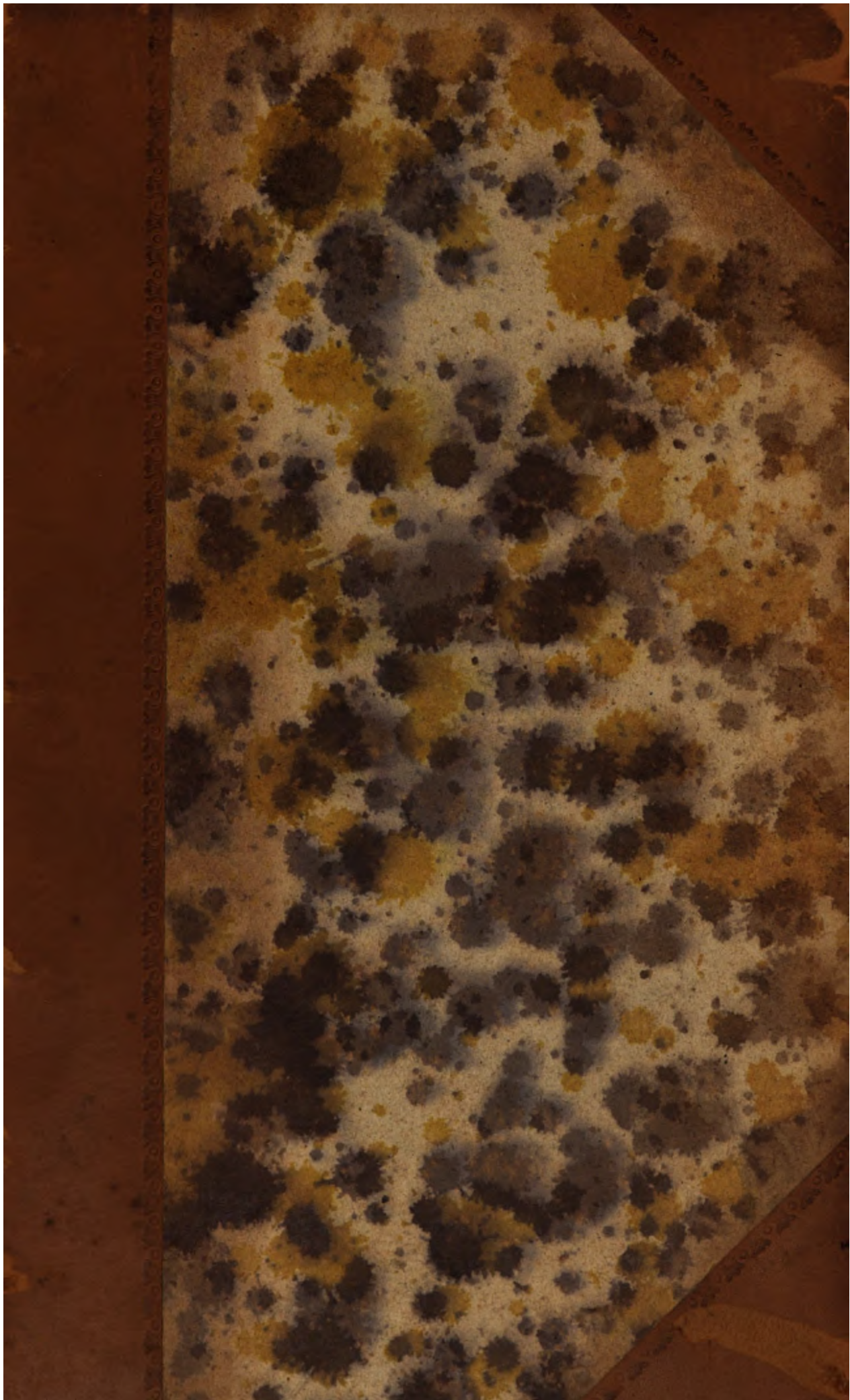
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

600041988-

33.

21.

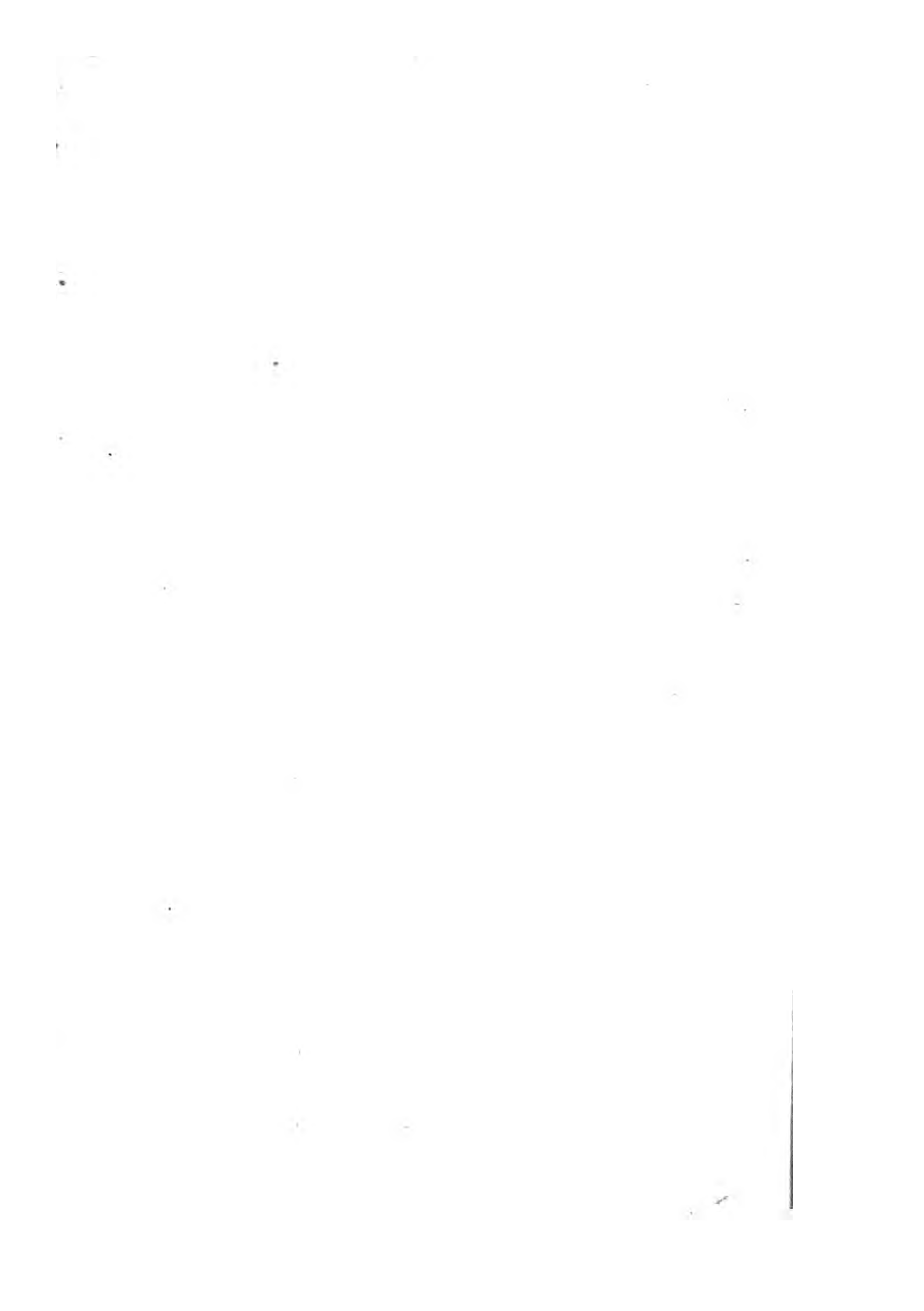

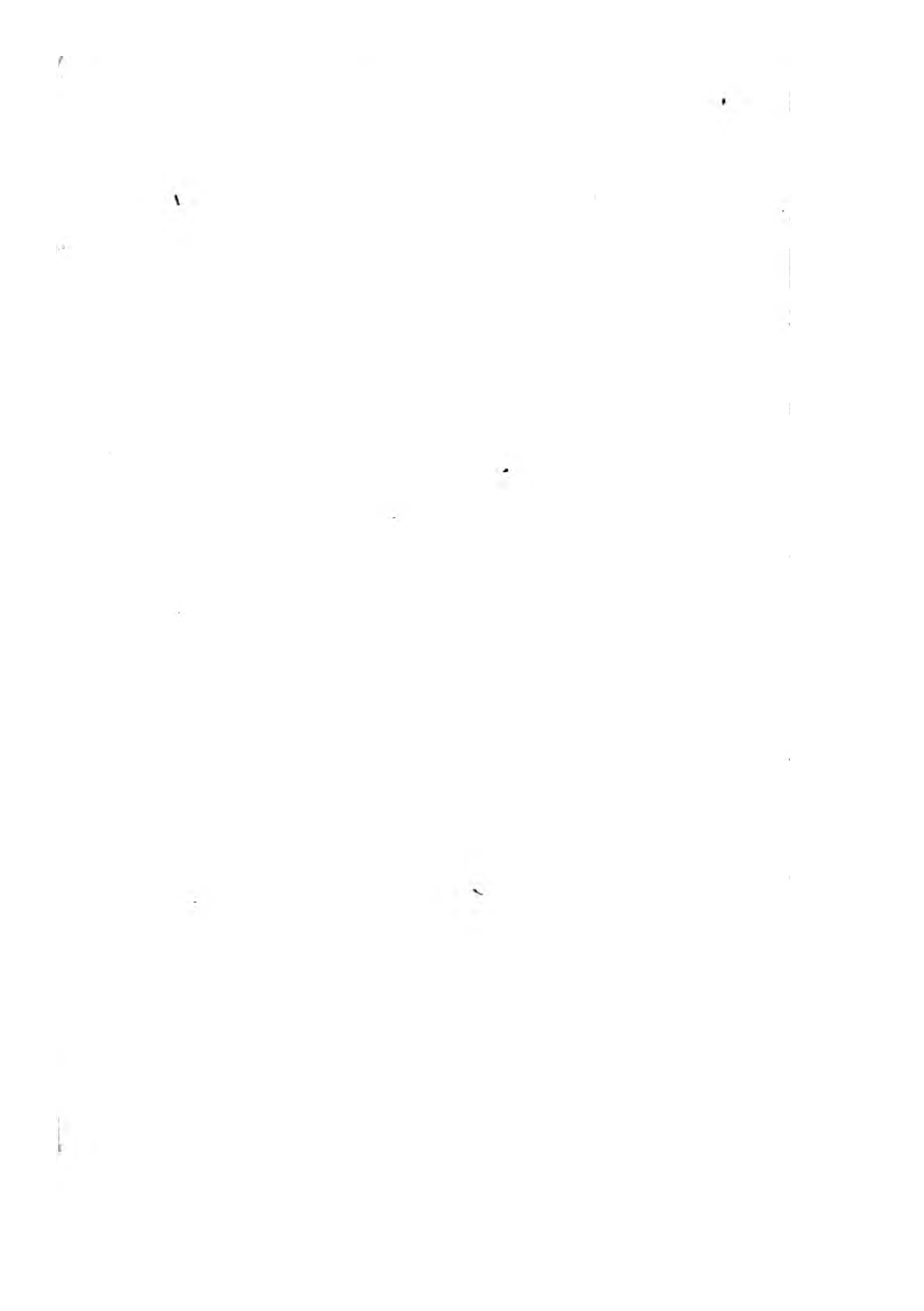
600041988-

33.

21.

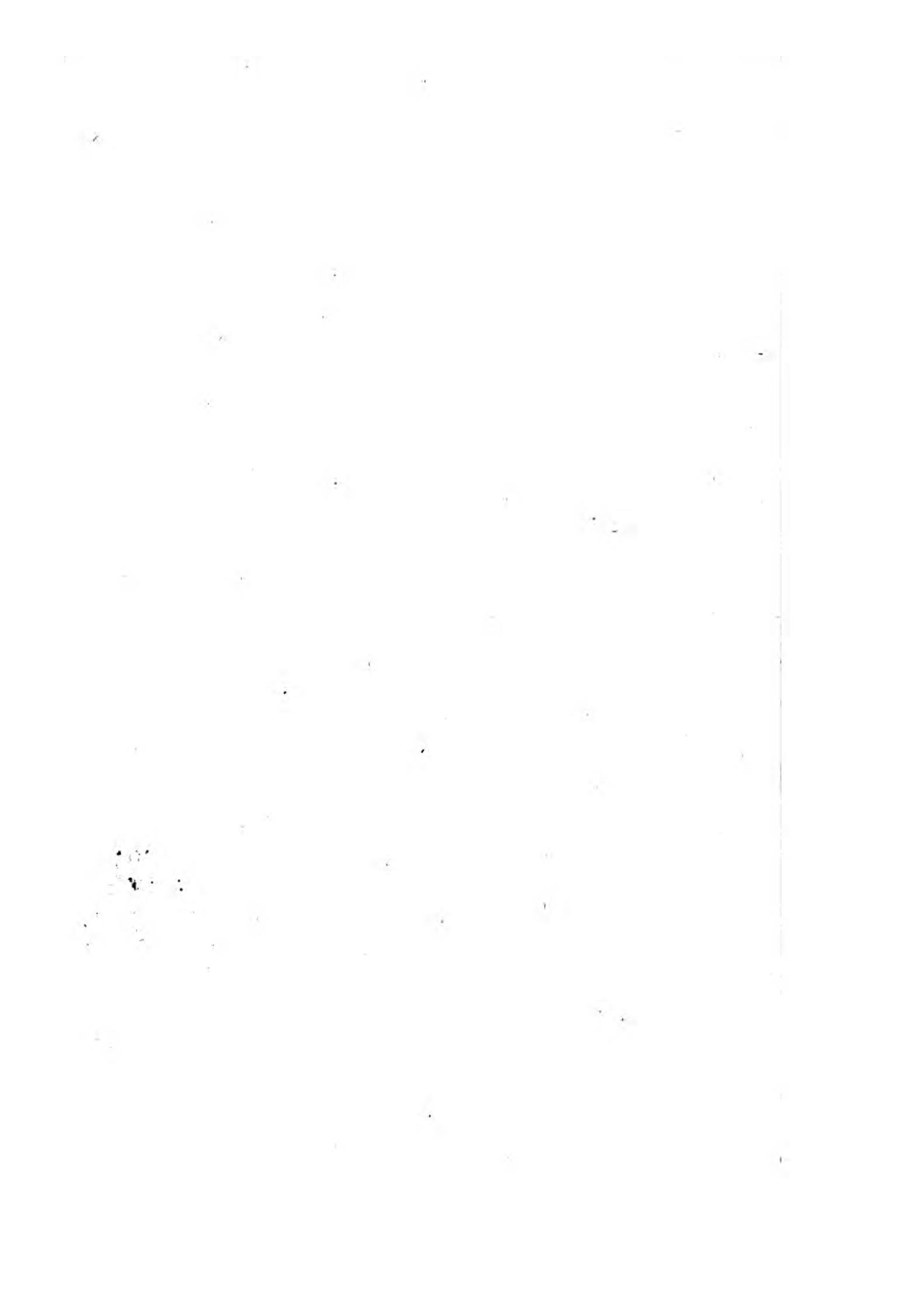

FRIDERICO SCHULTZIO

D.

G. P.

RICHARDI BENTLEII

NOTAE ATQUE EMENDATIONES

IN

PHAEDRI FABULAS.

AD

EXEMPLAR CANTABRIGIENSE

EDIDIT

SUASQUE OBSERVATIONES ADIECIT

GUSTAVUS PINZGER.

A C C E D U N T

P. SYRI

**SENTENTIAE CUM EIUSDEM R. BENTLEII NOTIS
ET EPIGRAMMATA XXII. ANTIQUA**

AB

A N G. M A I O

NUPER PRIMUM EDITA.

VRATISLAVIAE,

SUMTIBUS A V G. S C H U L Z I I E T S O C.

1833.

21.

11 3 0170

PRAEFATIO EDITORIS.

Cum Orellii editione eruditorum studia haud parum ad Phaedri fabulas revocata viderem, rem multis non ingrata me suscepturum fuisse arbitratus sum, si Bentleii in Phaedrum notas, dignissimas sane, quibus ad acuendum iudicium utantur iuvenes, facile parabili editione divulgarem. Adieci praeter P. Syri sententias epigrammata aliquot latina ab Angelo Maio nuper in Classicorum auctorum e vaticanis codicibus editorum Tomo III., qui prodiit Romae typis vaticanis anno M.DCC.XXXI., in lucem protracta, quae tamen et saeculo suo assignanda et emendanda aliis relinquo.

RICHARDI BENTLEII PRAEFATIO.

Lectori salutem.

Quod Phaedri fabulas, et Publii Syri Sententias huic Terentii editioni subjunxerim; ea partim causa est, quod hi soli praeter Plautum et fragmenta quaedam aliorum nunc extent, qui eadem qua Terentius Licentia in Senariis sint usi; partim quod hi tres pari conditione Liberti et Peregrini, in non ita dissimili argumento Comoediis Mimis et Apologis, omnia Italarum ingenia facile superaverint; partim quod post egregias plurimorum operas adhuc incurata restarent non pauca ab indoctis Librariis inflicta vulnera, quibus ipse mihi videbar posse medicari. Phaedrum sane quod attinet; duo tantum, ut creabile est, hodie supersunt ejus operis exemplaria, mu-

parte, qua transire deberent, imitarentur; transirent, quae apud eum melius essent dicta, quam apud quemquam Comicum Tragicumque aut Romanum aut Graecum: ut illum versum, quo aiebat unum versum inveniri non posse meliorem:

Tam deest avaro quod habet, quam quod non habet.
et illud de eadem re dictum:

Desunt luxuriae multa, avaritiae omnia.
et illos versus qui huic quoque Ter abdicato possent convenire:

O vita misero longa felici brevis.
Et plurimos deinceps versus referebat Publii disertissimos.

SENECA filius Epist. VIII.

Quantum disertissimorum versuum inter mimos jacet? Quam multa Publii non excalceatis, sed cothurnatis dicenda sunt? Unum eius versum, qui ad Philosophiam pertinet, et ad hanc partem, quae modo fuit in manibus, referam, quo negat fortuita in nostris habenda,

Alienum est omne quicquid optando venit.

Rursus de Tranquill. animi.

Publius Tragicis Comicisque vehementior ingeniis, quoties Mimicas ineptias et verba ad summam caveam spectantia reliquit, inter multa alia cothurno, non tantum sipario fortiora, et hoc ait:

Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.

Hoc si quis in medullas demiserit et omnia aliena mala, quorum ingens quotidie copia est, sic aspexerit, tanquam illis liberum et ad se iter sit, multo ante se armabit, quam petatur.

Vide plura apud A. Gellium VIII, 14. Macrobius Saturnal. II, 2. et 7. Joannem Saresberiensem VIII, 14; qui *Publium Clodium Syrum* eum nominat: ut Libertus fuerit alicujus ex gente Clodia.

RICHARDI BENTLEII
NOTAE
IN
PHAEDRI FABULAS.

LIBER I.

PROLOGUS.

V. 6. *Quod arbores loquantur, non tantum ferae.*

Repone:

Quod et arbores loquantur non tantum ferae.

Hoc est: *Etiam arbores.* [Non opus est contra omnium librorum MSS. auctoritatem et inserere; nam similiter Ovidius Art. Am. I, 584.

Corpore, non tantum sedulitate, placet.

Metam. XII, 456.

Nec tu credideris tantum cecinisse futura

Ampyciden Mopsum: Mopso iaculante biformis

Occubuit.

Neque aliter Seneca de ira III, 12. *Quaedam ex his, quae te praecipitem ferebant, hora, non tantum dies, molliet.* Vide Horatium Tursell. de partic. lat. or. p. 509. ed. Schwarz. Lips. 1769.]

FABULA I.

V. 3 *Tunc face improba*
Latro incitatus jurgii causam intulit.

Ex scriptis codicibus unus *Fauce*, alter *Face*. Neutrum placet. Cum enim *Incitatus* dixeris, intelligas oportet *affectu aliquo vel appetitu*. Recte, opinor, Rittershusius,

Tunc fame improba

Latro incitatus.

Virg. Aen. II. [355 sqq.]

Inde lupi ceu

*Raptores atra in nebula, quos improba ventris
Exegit caecos rabies.* [*Fauce recte servavit Orellius; vide Burmanni notam.*]

V. 5. *Cur, inquit, turbulentam fecisti mihi
Istam bibenti?*

Libri scripti et editiones principes *),
*Cur, inquit, turbulentam mihi fecisti aquam
Istam bibenti?*

Qui *aquam* hinc ejecerunt, subintelligi eam commode posse existimabant. Atqui post *Rivum eundem* dixisset opinor Phaedrus *Turbulentum istum*. Sed nec *Istum* neque *Istam*, ut sit *δεικτικόν*, locum hic habet; cum agnus longe inferior staret. Repone:

*Cur, inquit, turbulentam mihi fecisti aquam,
Obstans bibenti?*

Sic Graecus Neveleti Fab. 252. *Ἠτιάσατο αὐτὸν, ὡς δολοῦντα τὸ ὕδωρ, καὶ πίνειν αὐτὸν μὴ ἐῶντα: Incusavit agnum quasi aquam turbulentam faceret, et bibere eum non sineret.* [Recte Orellius Anonymum Nilantii sequutus edidit: *turbulentam fecisti mihi Aquam bibenti?*]

V. 7. *Qui possum, quaeso, facere quod querere,
Lupe?*

Pro *querere* libri scripti *Queris*. Repone, ut numeri molliores incedant:

Qui possum, quaeso, facere quod quereris, Lupe?
[Molliores incedere numeros anapaesto in quinta sede posito quam tribracho nemo hodie credat; quare miror, quid sit, quod etiam nuperi editores *quereris* retinuerint, cujus loco mihi *querere* praefendum videtur.]

---

*) [Libri quidem scripti sic non habent, sed tantummodo editio princeps Pithocana ex emendatione, quam ceteri receperunt, quasi esset scriptura codicis. Vide Bergerum de Xivrey.]

[V. 10. *Ante hos sex menses male, ait, dixisti mihi.* Sic vulgo editur. Orellius huic versui haec adscripsit: „*ait male dixisti* codex Pithoeanus, Remensis (teste Gudio), editio princeps Pithoeana. Sed quum Anonymus Nilantii omittat *ait*, hoc vocabulum deleui, ut infra 30, 7. *male ait dixisti* Gudius, Schwabius.“ Hinc in Orelliano textu extat versus talis:

Ante hos sex menses male dixisti mihi

quo aperte numeri leges pessum dantur. Si mihi credis, servata codicum Pithoeani et Remeusis et ed. princ. lectione, ab editoribus nescio qua de causa contempta, scribe: *Ante hos sex menses, ait, male dixisti mihi. ait* monosyllabum.]

V. 11. *Respondit agnus.* Lege, ut verba hic cetera, praesenti tempore: *Respondet agnus.*

V. 12. *Pater hercule tuus, inquit, maledixit mihi.* *Hercule* versus gratia reposuit Rigaltius: nam codices *Hercle.* Lege:

Pater hercle tum tuus, inquit, maledixit mihi.

Tū absorptum est a syllaba sequente.

V. 15. *Lacerat injusta nece,*
male Latine hoc dicitur. [Sed vide Burmannum.] Lege *Mactat*, immolat. Noster IV, 5. *Mures immolatos avidis dentibus.*

F A B U L A II.

V. 14. *Missum quod subito vadi*

Motu sonoque.

Quo missum est? cur hoc tacetur? Codex alter *vadis.* Recte. *Missum vadis;* ut Horat. [Carm. I, 2, 1.]

Jam satis terris nivis atque dirae

Grandinis misit pater.

V. 16. *Hoc mersum limo cum jaceret diutius.*

Quomodo mergi potuit lignum aqua levius? aut si semel limo mersum est, cur non ibi permansit? aut cur rana exploratrix *e stagno caput profert*, si rex in fundo videndus esset? Repone:

Immersae limo cum laterent diutius.

De Ranis haec accipienda non de Tigno. Et sic olim legit Scriptor a Nilantio editus, qui Phaedri scrinia compilavit, Fab. XXXI. *Jupiter dedit eis Tigillum, quod subito missum levi motu sonoque terruit pavidum gen-*

Mersae limo cum laterent diutius; forte una tacite profert amne caput. Et sic Graecus Neveleti Fab. 170. Ξύλον εἰς τὴν λίμνην καθῆκε, καὶ οἱ Βάτραχοι πρῶτον καταπλαγέοντες τὸν ψόφον, εἰς τὰ βάθη τῆς λίμνης ἔδυσαν: Lignum in paludem demisit, et Ranae primum sonitu territae, in profunda paludis se abdiderunt.

V. 20. *Tignumque supra turba petulans insilit. Tignum ex conjectura dederunt Gudius atque Heinsius; quia paulo ante Tigillum dicitur. At Codex uterque Lignum. Recte. Rex ille, tot modis spretus, contemptus, etiam vocabulo ut Ligneus fastiditur. Tignum vero majestatis quid habet, prae illo altero Parvum tigillum. Graecus hic ξύλον, lignum.*

V. 22. *Alium rogantes regem misere ad Jovem. Si ranae ipsae rogassent regem, sive (ut v. 11.) clamore regem petissent, quid opus erat, ut ad Jovem mitterent legatos? Repone:*

Alium rogatum regem misere ad Jovem:
hoc est, misere qui rogarent alium regem. Ita infra IV, 17. *Canes misere ad Jovem oratum etc. [Sed rogantes est casu accusativo accipiendum: misere legatos rogantes.]*

F A B U L A III.

V. 2. *Suoque potius habitu vitam degere.*
Illud *Que* perinde hic fuerit ac *Sed, At, Verum.* Recte Meursius,
Suo quin potius habitu vitam degere. Terent. Adel. II, 2, 14.

*Verum ego nunquam tam astutus fui,
Quin quicquid possem mallet auferre potius in praesentia.*

Haec scripseram; cum in Nilantiano Scriptore animadverti Fab. XXVI. *Ne libeat gloriari bonis alienis; suis quin potius vivere malle.*

V. 7. *Formoso se pavonum immiscuit gregi.*
Hoc a Gudio est, numeris non admodum venustis. Scripti hoc ordine verba exhibent:

Immiscuit se formoso pavonum gregi.
Et auctor Nilantianus, *Contemnens suos miscuit se formoso pavonum gregi.* Repone:

Immiscet se formoso pavonum gregi.
Immiscet tempore praesenti; ut mox Eripiunt, Fugant.

FABULA IV.

V. 4. *Aliamque praedam ab alio ferri putans.*

Repone, quod et versus et sententia postulant:

Aliamque praedam ab alio cane ferri putans.

[Ita omnino recte Bentlejus; nam quod Cuninghamius ex Anonymo Nilantii, qui sic: *alteramque praedam ab altero ferri putans* exhibet, conjicit:

Aliamque praedam ab altero ferri putans.

in linguae saltem leges peccat, quae hoc loco *alio non altero* postulant. Orellius claudicantem versum retinuit.]

V. 7. *Nec quem petebat adeo potuit adtingere.*

Numeri hic contra metrum peccant. Recte Ursinus, qui sic reposuit,

Nec quem petebat potuit adeo adtingere.

FABULA V.

V. 7. *Ego primam tollo, nominor quia leo.*

Sic et Nilantii liber,

Ego primam tollo partem, quia nominor leo.

Versus claudicat: *Quia* enim ubique posteriorem corripit. Piget autem referre febriculosas aliorum conjecturas. Neminemne sensisse, illud *nominor* in mendo cubare? Non eo ceteris feris excellit, quod *nominetur*, sed quod *sit Leo*: ut ne addam, quod non ubique gentium sic *nominetur*. Repone:

Ego primam tollo nomine hoc, quia sum leo.

Hoc nomine, eo nomine, quo nomine passim obvia sunt; id est, *Hac causa, hoc jure* etc. Cum autem *nomine hoc* semel immutatum esset in *Nominor*; consequens plane erat, ut *Sum* ex versu expungeretur. [Santen. ad Terent. Maur. v. 52. p. 4. emendat:

Ego primam tollo, nominor Leo quia.

addens haec: „de quo loco me quidem piget referre Bentleii temeritatem.“]

V. 10. *Malo adficietur, si quis quartam tetigerit.*

Malo adfici frustra, opinor, quaeras apud bonos auctores.

Repone:

Male accipietur, si quis quartam tetigerit.

hoc est, *male mulcabitur*. Nihil vulgatius.

F A B U L A VI.

V. 1. *Vicini furis celebres vidit nuptias
Aesopus, et continuo narrare incipit.*

Ita quidem Librarii, sed Auctor, ni fallor, hoc modo:

*Vicini ut furis celebres vidit nuptias
Aesopus, sic continuo narrare incipit.*

Sic narrare, ut lib. IV, 3. Sic est locutus. IV, 17. Sic locutus traditur. Cum semel excidisset Ut, quod in his Fabulis saepe evenisse comperies, pro Sic necessario substituebant Et.

V. 3. *Uxorem quondam Solem velle ducere.*

Reponendum erat ex Manuscripto altero:

*Uxorem quondam Sol cum vellet ducere.
ut infra XI.*

Venari asello comite cum vellet Leo

Nisi hoc fiat, dicendum erit, Ranas sustulisse non Ranae sustulere; et sic in sequentibus.

F A B U L A VII.

V. 1. *Personam tragicam forte Vulpes viderat:*

O quanta species, inquit, cerebrum non habet.

Vides, opinor, arenam sine calce, et scopas dissolutas. Pro caemento ac vinculo adde *Ut*, et sic repone:

*Personam tragicam forte ut Vulpes viderat,
O quanta species, inquit, cerebrum non habes.*

F A B U L A VIII.

V. 4. *Os devoratum fauce cum haereret Lupi*

Magno dolore victus coepit singulos.

In hac lectione deest ad constructionem *Is* vel *Ille*. Re-
pone:

*Os devoratum fauce cui haerebat, Lupus:
vel potius,*

Os devoratum fauce cum haereret Lu po.

V. 10. *Pro quo cum pactum flagitaret praemium.*

Codex unus et Editio princeps, *Pro quo cum facto*. Gu-
dus ex altero codice, qui *Factum* habet, recte emendavit
Pactum. Restabat aliud, quod corrigi oportuit; si enim
Pro hic admittitur, utique reponendum erit *Pro qua*,
scil. *Medicina*. Verum aliud quid ab Auctore est,

A quo cum pactum flagitaret praemium.
A quo nempe Lupo. Utramque emendationem A quo et
Pactum agnoscit et firmat Nilantii liber fab. LXIV.

V. 11. *Ore quae nostro caput. Reponendum erat, Ore*
quae e nostro caput.

FABULA IX.

V. 3. *Oppressum ab Aquila, fletus edentem graves.*
 Hiantem sententiam sic adjuva:

Oppressum ab Aquila ac fletus edentem graves.

FABULA X.

V. 5. *Negabat illa se esse culpae proximam.*
 Excidit vox, quae reponenda est,

Negabat illa se esse culpae huic proximam.

V. 8. *Dixisse fertur simius sententiam.*
 Iterum eandem vocem repone:

Dixisse hanc fertur simius sententiam.

FABULA XI.

V. 1. *Virtutis expers, verbis jactans gloriam.*
 Quid, sodes, est *Jactare gloriam verbis?* an gloriosa ac
 magna verba? Dederat Auctor:

Virtutis expers, verbis jactans Gloria.

Ignotos fallit, notis est derisui.

Sic supra IV. *Verum decepta aviditas*
Et quem tenebat ore dimisit cibum. et 13.

Tum demum ingemuit corvi deceptus stupor.
 et 22. *Servit utilitas sibi,*

Et meritum inane jactat imprudentibus.

FABULA XII.

V. 2. *Saepe inveniri, haec exerit narratio.*
 Quid hic loci habet *Exerit?* Reponendum erat ex codice
 altero:

Saepe inveniri, testis haec narratio est,
 ut supra X.

Hoc adtestatur brevis Aesopi fabula.

V. 14. *Ut illa mihi profuerint, quae despexeram.*

Melior est alterius codicis lectio:

Utilia mihi quam fuerint, quae despexeram.

FABULA XIII.

V. 2. *Serae dant poenas turpes poenitentiae.*

Sic codex unus: sed perperam. *Poena* enim *poenitentiae*, ut *Poena sceleris*, *maleficii*, *stultitiae*, *temeritatis* etc. esset *Poena* ob pravam *poenitentiam*; cuius scil. *poenitentiae* postea *poeniteret*. Qui tamen sensus ab hoc loco alienissimus est. Rectius igitur, qui legunt *Sera poenitentia*. Sed adhuc in hac lectione displicet *Poenas turpes*. Codex alter, et editio princeps,

Fere dant poenas turpi poenitentia.

Recte, si quid mihi iudicii est. *Fere* est *Plerumque*; et sic in ἐπιμυθίοις solet Noster. Infra I, 29.

Plerumque stulti risum dum captant levem
et III, 16.

Humanitati qui se non accommodat,

Plerumque poenas oppetit superbiae.

Quin et Nilantianus scriptor vestigium hujus lectionis servat Fab. XV. *Qui se laudari verbis subdolis gaudent, ferunt poenas turpi poenitentia.*

V. 5. *Hunc vidit vulpes: dehinc sic ocepit loqui:*
Elegantior est alterius codicis lectio:

Hunc vidit Vulpes: deinde sic coepit loqui:

V. 9. *At ille stultus dum vult vocem ostendere.*

Unde illud *Stultus* huc pedem intulerit, nescio: certe malum pedem: nam in media fabula anticipat, quod in exitu demum comparere debuit. Codex alter sic locum exhibet: *At ille, dum etiam vult vocem ostendere latiore, emisit ore caseum.* Voluit, credo, Librarius *Elatiorem*. Sed satis est, si vocem qualemcumque corvus ostendat; cum antea in fabula tacuerit. Repone:

At ille, dum etiam vocem vult ostendere,

Emisit ore caseum.

Nilantii liber: *Ille dum vult vocem ostendere latiore: Illud Stultus non habet.*

V. 14. *Hac re probatur, quantum ingenium valet,*
Virtute et semper praevalet sapientia.

Versus spurii, nec numeris probis, nec oratione Latina, nec sententia quicquam ad fabulam pertinente. Qui enim *Corvo Virtus* convenit, ut *Vulpi Sapientia*? an *Corvus for-*

tior Vulpe? Quid quod *Ἐπιμύθιον* in principio Fabulae hic veniat, nec umquam geminetur? [Frustra hos versiculos defendit Schwabius.]

FABULA XIV.

V. 1. *Malus cum sutor inopia deperditus.*

Pessimum hic habemus Librariorum facinus. Quis enim, cui ullus Latinitatis sensus est, nedum Phaedrus sic loquatur, *Inopia deperditus*? Ex verbis tamen, quae continuo sequuntur, *Ignoto loco*, sententia elucescit: qua semel visa, non difficile erat etiam verba invenire. Et primo quidem in mentem veniebat,

Malus cum sutor, inopia vertens solum.

Nisi enim solum vertisset fugissetque e civitate, qui potuit in *ignoto loco* medicinam profiteri? Sed quia literae nimium quantum a recepta lectione distabant, eadem quidem sententia, sed aliis verbis opus erat: atque illa se quaerenti non invita sed ultro obtulerunt:

*Malus cum sutor inopia proterritus,
Medicinam ignoto facere coepisset loco.*

Inopia proterritus; plane ut in re eadem Plautus loquitur, *Trinummo* III, 2. [v. 74 seqq. v. 699. ed. Herm.]

Atque agrum dederis, nec quicquam hic tibi sit, qui vitam colas.

Effugias ex urbe inanis, profugus patriam deseras:

Mea opera hinc proterritum te meaque avaritia autument.

et Terent. *Heaut.* III, 1. [v. 54. seqq.]

Primum olim potius quam paterere filium

Commetare ad mulierculam, quae paululo

Tum erat contenta, cuique erant grata omnia

ProtERRUISTI hinc.

Hoc est, *Inopia protERRUISTI*; prorsus ut scena sequente, [III, 2, 16. 17.] *At quasi is non divitiis*

Abundat, gnatus ejus profugit inopia.

V. 9. *Hoc bibere jussit ipsum, posito praemio.* A codicibus abest *Hoc*. Lege:

Ebibere jussit ipsum posito praemio.

Ebibere est totum absorbere. [Recepit cum Richtero Orel-
ius coll. fab. 20. v. 5.]

FABULA XV.

V. 4. *Asellum in prato timidus pascebat senex.*

Cur, obsecro, *timidus*? an quia subito hostium clamore *terrebatur*? quasi vero *timidus* dicendus erat, qui *unus* et *senex* adversus integram cohortem stare non sustineret? Nihil ad fabulam, seu *senex* ille *timidus* sive *audax* fuerit: neque epitheto *χαρακτηριζουσι* ullus hic erat locus. Repono:

Asellum in prato quidam pascebat senex.

Quidam ut III, 19. [v. 7.] *Quidam e turba garrulus.* et II, 2. [v. 5.] *Aetatis mediae quendam.* Error hic ortus, quod Librarii compendia sectarentur, *Timid*, *Quid*. Mox v. 6. pro *Possent* lege *Posset*.

FABULA XVI.

V. 1. *Fraudator: nomen cum locat sponsu improbo,*

Non rem expedire, sed mala videre expetit.

Haec corruptissima sunt; unde ampla conjecturarum seges exorta est. Codex alter ita exhibet: *Fraudator, homines cum avocat sponsore improbo.* Nihil verisimilius doctissimi Burmanni emendatione, *Cum vocat sponsum*, ut Horat. Epist. II, 2, 67. *Hic sponsum vocat, hic auditum scripta.* Verisimilis item illa Fred. Gronovii, *Malum dare pro Mala videre.* Horum sententiae ipse accedo, atque adeo in textu repono:

Fraudator, hominem cum vocat sponsum improbum,

Non rem expedire, sed malum dare expetit. [Vide Orellium.]

FABULA XVII.

V. 8. *Bidens jacentem in fovea prospexit lupum.*

Codex unus *Videns* — *prospexit*; alter *Ovis* — *conspexit*. Illud *Bidens* ab Heinsio est. Cum autem *Ovis* his veniat, et supervacaneum prorsus sit, tanto deterius est *Bidens*, quanto affectatius. Dedit opinor Phaedrus:

Forte ut jacentem in fovea conspexit Lupum.

ut supra VII. *Personam tragicam forte ut vulpes viderat,*

FABULA XVIII.

V. 5. *Onus naturae melius ut deponeret.*

Recte Heinsius *Onus maturum*: et piget Gudii, qui illud alterum tuetur.

V. 6. *Minime, inquit, illo posse confido loco.*

Melior est alterius codicis Lectio:

Minime, inquit illa, posse confido hoc loco.

Ille mulier inquit; alioqui Vir potius intelligatur, constructione, si non sensu.

FABULA XIX.

V. 7. *Dum firmiores posset catulos ducere.*

Illud *Ducere* magnam interpretibus molestiam creat. Sed sanus est locus, Homerus *Iliad. P. 153.*

*Εἰσθήκει ὡς τίς τε λέων περὶ οἷσι τέκεσσι
ὣ ῥά τε νήπι ἄγοντι συναντήσονται ἐν ὕλῃ
ἄνδρες ἐπακτῆρες.*

Ubi *νήπι ἄγοντι* est verbum verbo *Catulos ducenti*. Idemque est *Σκυμναγωγεῖν*, *Catulos ducere*, ut *Παιδαγωγεῖν*, *Γερονταγωγεῖν*. Eustathius ad locum: *Ἰστοροῦσιν, ὅτι λέων ἄρ' ῥῆν οὐ σκυμναγωγεῖ.*

V. 8. *Flagitare validius*

Cubile coepit. Utra quaeso duarum canum coepit flagitare? si sententiam spectas, *Canis tugurii domina*; si constructionem, *Canis hospes*. Repone igitur:

*Hoc quoque consumpto, flagitari ut validius
Cubile coepit.*

Flagitari, a cane scilicet domina.

FABULA XX.

V. 5. *Aquam coepere bibere: sed rupti prius.*

Codex alter *Coepere ebibere*; quod viris doctis probari miror. Cum enim *Ebibere* id sit quod *Totum bibere*: quem hic locum habeat *Coepere*? Certe *Ebibere*, non incipientis est, sed perficientis. Nitidior erit versus hoc modo:

Aquam coeperunt bibere.

Nilantii liber Fab. II. ex Phaedro, *Aquam coeperunt lambere*. Forte is legerat:

Aquam coeperunt lambere: at rupti prius.

Lambere, λάπτειν; proprie dictum de canibus, vulpibus etc.

F A B U L A XXI.

V. 3. *Defectus annis et desertus viribus.*

De utroque versus membro litigant Interpretes. Nilantii liber Fab. XVI. *Defectus annis et desolatus viribus.* Romulus Fab. XIV. *Annosum leonem, viribus defectum.* Dedit sine dubio Phaedrus, quod, nisi multum fallor, utroque est elegantius:

Confectus annis et defectus viribus.

Confectus annis, aevo, aetate, senio, senectute passim occurrunt: et satis frequenter *Defectus robore, viribus.* Lucanus III, 625. *Defectis robore nervis.* Seneca Hipp. 375. *Vadit incerto pede, Jam viribus defecta.*

V. 9. *Calcibus frontem extudit.* Recte MS. alter, *Exerit.*

V. 12. *Quod ferre certe cogor, bis videor mori.*

Non placet illud *Certe.* Melius utique dixisset, *Quod sustinere cogor, vel, Quod ferre inultus cogor.*

F A B U L A XXII.

V. 2. *Effugere vellet: quaeso, inquit, parcas mihi.* Pro *Parcas* codices habent *Parce*, et Nilantii liber, *Rogo parce mihi, quia a molestis muribus purgavi domum.* Credo ab Auctore fuisse,

Effugere vellet: Parce quaeso, inquit, mihi.

F A B U L A XXIII.

V. 2 *Verum peritis inritos tendit dolos.*

Nec *Verum* in hac distinctione, nec in sententia *Peritis* absolute positum, disertissimo auctori convenit. Dedit, opinor, ille:

Rerum peritis inritos tendit dolos.

Rerum periti, rerum imperiti passim occurrunt, ut *Usu periti.*

V. 4. *An cibo possit capi.* Rectius alii *Posset.*

V. 5. *Heus si, inquit, linguam vis meam praeccludere,*

Ne latrem pro re domini, multum falleris.

Illud *Si* ab Heins. additum est: abest a manuscriptis; et merito: si distinctione sententiam adjuves:

Heus, inquit, linguam vis meam praeccludere,

Ne latrem pro re domini? multum falleris.
Heus, inquit; ut II, 5. Heus, inquit dominus:
et III, 14. Heus, inquit, Sapiens; expedi quid fecerim.

FABULA XXIV.

V. 2. *In prato quodam rana conspexit bovem.*
 Recte acutissimus Heinsius, *In prato quondam: ut I, 6.*
Uxorem quondam sol cum vellet ducere. et I, 28. Vul-
pinos catulos aquila quondam sustulit.

V. 8. *Quis major esset. Illi dixerunt bovem.*
 Tolle hunc versiculum, utpote spurium, et κακοῦ κόμμα-
 τος. *Quis major de duobus, pro Uter major.* Bis qui-
 dem vel ter in tota Latinitate *Quis* sic accipitur: sed loca
 mendii suspecta sunt. *Illi dixerunt bovem; pro eo quod*
alius dixisset, Bos, ut Hor. Art. Poët. 528.

Poterat dixisse, Triens? eu!

Rem poteris servare tuam.

Jam vero sententia ipsa quam sine nervis, sine venere?
 Cum ait auctor, *Simili modo; satis indicat quid Rana*
quaesiverit; nec in re manifesta dubium, quid Pulli re-
sponderint.

V. 10. *Inflare sese, rupto jacuit corpore.*
 Nilantii lib. Fab. XXXIII. *Novissime indignata, dum vult*
validius inflare sese, rupta interit. Unde fortasse est re-
 ponendum:

Inflare sese, rupto interiit corpore.

Causa varietatis scribendi compendium. Intiit, Iacuit.

FABULA XXV.

V. 3. *Canes currentes bibere in Nilo flumine.*
 Recte Rittershusius, *E Nilo: ut Ael. I, 4. de re eadem,*
Ἐκ τοῦ ποταμοῦ πίνουσιν, E fluvio bibunt, non ἐν τῷ
ποταμῷ. Et Nilantii lib. Fab. XXXI. Canes currendo
ex Nilo flumine. Miror eorum judicium qui *In Nilo* dictum
 volunt; ut *In patera bibere, in auro, in ossibus capitum.*
 Quasi Nilus non pro poculento, sed pro poculo accipere-
 tur: quasi alveus fluvii Nilus diceretur, non aqua in alveo.

V. 6. *Sic corcodilus: quamlibet lambe otio,*
Accede, pota leniter, et noli dolos,
Inquit, vereri.

Quis ferre potest illud Inquit a capite sententiae tam longe

remotum? scilicet ita viri edolaverunt seabra illa et incondita, quae in codicibus extant: *Lambe otio, pota, accede, noli timere sedulo ait, at noli vereri inquit.* Recte Rigaltius, qui, laciniis istis exulare jussis, sic locum edidit:

Quamlibet lambe otio

Noli vereri.

Nilantii liber hoc tantum habet: *Dixit ei corcodilus, Quod libet labio tuo, noli vereri.* Ubi vides *Labio tuo* natum esse ex *Lambe otio.* Tu pro *Quamlibet* repone *Qua lubet*, id est *Ubicumque lubet.*

Plaut. Aul. IV, 4. *Agedum, excutedum pallium: tempta qua lubet.*

F A B U L A XXVI.

V. 1. *Nulli nocendum: si quis vero laeserit,
Multandum simili jure fabella admonet.*

Si haec excusseris, infra Pbaedri elegantiam esse facile reperies. Non placet *Multandum*, nec quod Heinsius substituit *Mulcandum*; neque *Simili jure* est probi saporis. Repone:

Mactandum simili vice fabella haec admonet.

Sic *Mactare malo, damno, cruciatu, infortunio.*

Simili vice, hoc est, simili poena, injuria.

Horat. Carm. I, 28. *Vicesque superbae te maneant ipsum.*

Tacitus Hist. IV, 3. *Tanto proclivius est injuriae quam beneficio vicem exsolvere. Fabella haec, ut supra V.*

Testatur haec fabella propositum meum.

V. 4. *Prior invitasse, et illi in patina liquidam
Posuisse sorbitionem.*

Hic verborum ordo ab Heinsio est; codices enim habent, *Et illi liquidam in patina.* Lucretius quidem primam in *Liquidus* plerumque corripit, nonnumquam producit. Sed non idem jus sua aetate Phaetro, quod olim Lucretio. Crediderim auctorem sic dedisse:

*Prior invitasse, et liquidam in patina fictili
Posuisse sorbitionem.*

Patinam fictilem ter quaterque habes apud Plinium. Ex *Fictili* prodiit *Illi.* Sed *Illi* hinc abesse debere, probat quod mox sequitur, *Intrito cibo plenam lagenam posuit.* Scilicet patinam et lagenam ambabus simul fuisse positas, non hanc illi, huic illam. Nilantii liber: *Et posuit illi in scutella sorbitiunculam.*

F A B U L A XXVII.

. 1. *Haec res avaris esse conveniens potest,
Et qui humiles nati dici locupletes student.*

Versus inepti et spurii. Quam inficete dictum *Haec res pro Haec fabula?* Enimvero idem his versibus pater est, qui et illis Fab. XIV. *Hac re probatur, quantum ingenium valet* etc. Neque vero iis fabula convenit, qui *dici* sed qui *esse locupletes student.* *Ἐπιμυθίων* locum suppleant Vulturii verba: *O canis merito jaces* etc.

V. 4. *Invenit, et violavit quia Manes Deos.*
Codex unus *Violat*, alter *Violarat* Retinendum hoc posterius; quod jure Gudio et Burmanno placebat.

V. 11. *Trivio conceptus, et educatus stercore.*
Tam versu, quam sententia volente, sic repones:
Trivio conceptus, educatus stercore.

F A B U L A XXVIII.

V. 4. *Nidoque posuit pullis escam ut carperent.*

Si, ut oportet, post *Posuit* subdistinguis, syntaxis est vitiosa, *Pullis* pro *Pulli*. Inde factum, ut Heinsius substitutum iret *Carperet*. Dedit, opinor, Auctor:

Nidoque posuit, pullis escam ut conderet.

Conderet cibos, fructus, frumentum, et alia id genus, saepe habemus. Posuit catulos in nido, ut paratam haberet escam, cum pulli esurirent. Certe aquilam sustulisse catulos, ut *reservaret*, non ut statim *carperet* et *laceraret*, vel inde cognoscas, quia post aliquod tempus *incolumes* eos matri reddidit.

V. 10. *Hosti dolorem damno miscens sanguinis.*
Haec corruptissima esse prima fronte se produnt. Reponere:

Proprii dolorem damno ulciscens sanguinis.

Val. Max. II, 10. *Sed et rex, et lacessitus, majestatem excellentissimi viri venerari, quam dolorem suum ulcisci maluit.* Ovidius de Philomela,

Quae proprii damno sanguinis ultra virum est.

Mirum est, acutissimos viros, quibus haec loca ante oculos erant, emendationem istam non perspexisse. Vulpes dolorem suum ultum ibat, vel propriorum catulorum incendio, quos adhuc vivos esse sciebat ex vocibus eorum ac querelis. *Hosti, ppi*; sic olim compendio scribebant.

FABULA XXIX.

V. 5. *Et sibi nocivum concitant periculum.*

Dubium adhuc est, an vox *Nocivus* Latinitate aut R. civitate donata sit. Uno tantummodo hoc loco, et Plinii altero [XX, 2, 6.] jus suum tuetur. Sed hic quidem non placet; cum iners et ineptum Epitheton sit: nec quisquam *noxium*, adeo non *nocivum periculum* dixit. Repone:

Et sibi vicissim concitant periculum.

Alicna vice contumeliam, sua periculum.

V. 7. *Si similem negas*

Tibi me esse, certe simile est hoc rostro tuo.

Gudius ad locum. *M.S. Similem si negas. Melius.* Cur *Melius* sit, quod ille tacuit, dicam: nempe hoc pacto utrumque et *Similem* et *Simile* accentum habent in prima, quod in repetitione attendi solet.

FABULA XXX.

V. 2. *Rana in palude pugnam taurorum intuens.*

Ex hac lectione suspicari quis possit pugnam taurorum *pugnatam in palude* esse; plane contra fabulae mentem. Repone:

Rana e palude pugnam taurorum intuens.

V. 7. *Est statio separata ac diversum genus.*

MS., teste Gudio, *Est ratio separata, inquit, ac diversum genus.* Unde sic locum refingo:

Esto, inquit, dispar vita ac diversum genus.

Respondet versui praecedenti,

Longeque ab illis degerent vitam boves.

Dispar vita ac diversum genus Tauris et Ranis: illi in sicco vitam degunt, ranae in palude. *Esto* casu mutatum est in *Est ro*, id compendiose est *Ratio*.

V. 11. *Capit ita ad nostrum furor illorum pertinet.* Lege numeris melioribus:

Ita caput ad nostrum furor illorum pertinet.

FABULA XXXI.

V. 2. *Auxilia dum requirit, exitium invenit.*

Dedit auctor *Auxilium*; et elegantius est Antitheton, *auxilium, Exitium*. Hoc scripseram; cum in Nilantii libro Fab. XXII. reperi: *Auxilium cum quaerit, exitium invenit.*

V. 3. *Columbae saepe cum fugissent Miluium.*

Miluius in veteribus Membranis ubique scribitur, non *Milvius*. Ceterum pro *Fugissent* reponere *Effugissent*. Non enim omnes qui fugiunt, etiam effugiunt. Lege igitur:

Columbae cum saepe effugissent Miluum.

V. 4. *Et celeritate pennae vitassent necem.*

Recte Heinsius; *Evitassent*, eadem de causa qua nos *Effugissent*. Saepe enim vitat, qui evitare non potest. Horat. Serm. II, 7.

Teque ipsum vitas fugitivus et error:

Frustra: nam comes atra premit sequiturque fugacem.

V. 13. *De reliquis tunc una, Merito plectimur.*

Codices alio ordine locant,

Tunc de reliquis una, Merito plectimur.

Recte, ut *Reliquis* sit quattuor syllabarum. Ita Noster ubique, ut III, 4. *Inter reliquias merces atque obsonia.* et IV, 24.

Accepit partem: cum reliquum posceret.

Atque hac occasione alios docebo, quod ipse nunc primum disco. *Reliquus* apud veteres semper quattuor syllabis efferebatur; Terent. Eunuch. V, 5, 26.

Reliquom? tantum est. Cesso huc introrumpere?

Plautus Cistell. I, 5, 40.

Nunc quod reliquom restat, volo persolvere.

In his locis, et apud Plautum saepius, necessario quattuor habet syllabas anti in ceteris locis, ubi *Reliquum* nunc fertur tribus syllabis prima longa, aequae commode ad verbum in quattuor resolvitur, prima brevi. Eamque veram et solam olim pronuntiationem fuisse Phaedrus noster Lucretiusque evincunt. Hic ut in *Religio*, ita in *Reliquus* ubique geminat literam *L*; ita tamen, ut semper syllabis constet quattuor: I, 560.

Numquam id relliquo reparari tempore posset.
IV, 973.

Reliquias tamen esse vias in mente patentes.

Libro quidem III, 649 [648 ed. Forbiger.] sic hodie fertur:

Et simul in pugnae studio quod dedita mens est,

Corpore cum reliquo pugnam caedesque petissit.

Sed ibi corrigendum, sententia quoque volente,

Corpore relliquo pugnam caedesque petissit. [Vulgatam tamen retinuerunt Wakefieldius et Forbigerus, ne commemorata quidem Bentleyi emendatione.] Denique iis

temporibus *Reliquus* nunquam non τετρασύλλαβον fuisse, vel id certo indicio est; quod apud Virgilium, Horatium, Tibullum, Propertium etc. nusquam reperiatur; versu scilicet Heroïco et Pentametro tale τετρασύλλαβον cum tribus brevibus non admittente. Quae enim causa alia vel fingi potest? Postea quidem τρισύλλαβον factum facile admittebatur. Martial. IV, 42.

Vir reliquis, uni sit puer ille mihi
Juvenal v. 155.

Virro sibi et reliquis Virronibus illa jubebit.
Scribendum igitur ubique in Plauto et Terentio *Reliquium* et sic casibus in ceteris, nusquam ut nunc fit *Relliquium*. MSS. *Relicuiim*.

L I B E R II.

P R O L O G U S.

V. I. *Exemplis continetar Aesopi genus.*

Frustra explicare conantur illud *Aesopi*; quod facinus est Librariorum aliud agentium. Dedit Auctor,

Exemplis continetur humanum genus.

Hoc est, Exemplis potius continentur homines, reguntur, flectuntur, gubernantur, quam legibus aut praeceptis: nec aliud per fabulas sive bestiarum exempla quaeritur, quam ut hominibus prosimus.

V. 5. *Quicumque fuerit ergo narranti jocus.*

Ita viri docti interpolant; sed codices exhibent *Narrandi locus*. Lege ipsius sententiae ductu,

Quicumque fuerit ergo narrandus jocus.

Hoc est: *Quaecumque scribenda erit fabula*. Sic Prol. III, *Fictis jocis*. et IV, 6. *Hoc jocorum genus*. et I, 6. III, 12. *Hoc illis narro*.

V. 7. *Re commendatur.* Recte Heinsius *Re commendetur*; hoc est *commendari debet*. Ita V, 5.

Quae commendari tanto debet justius.

V. 10. *Dictorum sensus ut delectet varietas.*

Quae constructionis ratio sit, in ambiguo est: an *Varietas dictorum delectet sensus*, an *Varietas sensus dictorum delectet*, an *Varietas delectet sensus dictorum*? Nihil horum trium, si excutias placebit. Repone,

Diversum, sensus ut delectet varietas.

Si aliquid diversum, inquit, interposuero, non Apologum more Aesopi, sed narrationem veram et rem gestam; quales sunt II, 5 de Tiberio, III, 10 de Augusto, IV, 21, 24 de Simonide, V, 1 de Demetrio Phalereo, V, 7 de Principe tibicine, condonabit mihi lector. Quid quaeso est aliquid interponere nisi addideris *diversum*, hoc est dissimilis argumenti?

V. 11. *Bonas in partes, lector accipias velim.*

Ita sic rependet illi brevitatis gratiam,

Cujus verbosa nescit commendatio.

Recte Heinsius, *Ita, si pro Ita sic et Ne sit pro Nescit*. Restabat, ut pro *Accipias*, corrigeretur *Accipiat*. Refringe totum locum:

Bonas in partes lector accipiat velim:

Ita, si rependit illi brevitatis gratiam:

Cujus verbosa ne sit commendatio,

Attende cur etc.

Rependit codices habent. *Cujus brevitatis ne commendatio quoque non brevis sit, Attende etc.*

FABULA I.

V. 1. *Super juvencum stabat dejectum Leo.*

Iterum insere *Ut. Juvencum ut stabat.*

V. 12. *Verum est aviditus dives et pauper pudor.*

Aut fallor, aut dedit Auctor:

Verum hodie aviditas dives est, pauper pudor.

FABULA II.

V. 2. *Ament, amentur; nempe exemplis discimus.*

Repone,

Ament, amentur; nempe exemplo hoc discimus.

Fabula superiore,

Exemplum egregium prorsus et laudabile.

Ita I, 3.

Aesopus nobis hoc exemplum prodidit.

III, 10.

Utriusque exemplum breviter exponam rei.

IV, 2. *Adscribere hoc debent exemplum sibi.*

V, Prol. *Sed ad fabellam talis exempli feror.*

In hoc exemplo amabat anus, amabatur juvencula.

F A B U L A III.

V. 6. *Cum scierint esse tale culpae praemium,*

Lege numeris mollioribus,

Cum tale scierint esse culpae praemium.

F A B U L A IV.

V. I. *Aquila in sublimi quercu nidum fecerat.*

In sublimi Aquila, in medio Feles, ad imam Sus,

Repone,

Aquila in suprema quercu nidum fecerat.

Nam et feles, quae in media quercu, in sublimi erat nihilominus.

V. 9. *Aprum insidiosum, quercum vult evertere.*

Nimis cito Insidiosum vocat, causa nondum reddita.

Corrige,

Aprum, insidiosus quercum vult evertere.

V. 17. *Dolosa tuto condidit sese cavo.*

Codices habent Toto. Repone cum Heinsio Noto. Notus cavus est caverna in qua pepererat, tutus cavus possit alius esse quicumque.

V. 23. *Quid multa? inedia sunt consumpti cum suis,*

Felisque catulis largam praebuerunt dapem.

Cur catulis tantum, ac non matri quoque? Repone,

Quid multa? inedia sic consumpti cum suis

Feli atque catulis largam praebuerunt dapem.

V. 25. *Documentum habere stulta credulitas potest,*

Scribe cum Heinsio, Documentum habere hoc. Poteris etiam Hinc,

FABULA V.

V. 10. *Prospectat Siculum et prospicit Tuscum mare.*
Inepta lectio; cum *Prospectat* et *Prospicit* sensu non differant. MSS. *Perspicit*. Viri eruditi *Respicit*; ego malim eum Guyeto,

Prospectat Siculum et despicit Tuscum mare.
Villa monte summo posita Siculum mare e longinquo *prospectat*, Tuscum e propinquo *despicit*, sive desuper spectat. Virg. Aen. I.

*Collem, qui plurimus urbi
Imminet, adversasque aspectat desuper arces.*
Silius XII, 487. *Qui moenibus instat*

Collis, et e tumulis subjectam despicit urbem.

V. 16. *Humum aestuantem, come officium jactans.*
MSS. *Jactans officium come*, hoc est, cum a DCC annis diphthongus *ae* simplice *e* scribi solitus sit, *Comae*. Interprete *Come* acceperunt Neutrum a *Comis*; inde verborum ordinem immutarunt, quia *Comis* priorem producit. Unde vero arrisit illis *Come officium*? Nempe ita Manilius V, 655.

*Velocesque dabit sub tali tempore partus,
Come per officium vigilantia membra ferentes.*
Sic quidem dedit ex Cod. Gemblacensi Scaliger: sed Venetus antiquus *Roma per*; recentiores *Omne per officium*; quae vera lectio est, sententia ipsa flagitante. *Omne officium*, ut Claudianus in Eutrop. I, 567.

*Communiter omni
Fungitur officio, gaudetque potentia flecti.*
Horat. Epist. II, 2, 68.

*Vocat hic auditum scripta, relictis
Omnibus officiis.*
Seneca Consol. ad Marciam XII; *Cito pater, cito omnis officii curiosus*. Ubi plura vide exempla apud Gronovium. Martialis I, 90.

*Omne sed officium circa te semper obibat
Turba tui sexus, non adeunte viro.*
Sic Codices omnes; sine dubio vere: sed *Come* ibi dedit Scriverius, auctore Scaligero: postea tamen in Notis sententiam mutavit. Quid igitur fuit? Nusquam jam apparet *Come officium*, et de alia emendatione hic cogitandum. Nam ut alias, quod non est, officium aliquod *Come* dicatur; hic certe minime, quod deridetur. Mihi

quidem nunc temporis nihil propius succurrit, quam ut legatur,

Jactans officiū leve.

Id est, *levem operam*: ut mox Tiberius *Non multum egisti.*

V. 25. *Multo majoris alapae mecum veneunt.*

Nequeo satis mirari tot egregios viros *alapas* hic de *servorum manumissione* interpretari. Vestram fidem! quomodo sodes *jocatus est* Tiberius, si tam triste et aridum responsum dederit? Immo *alapae* hic sunt *colaphi*. *Donationem* id est pecuniolam exspectabat servulus; Tiberius contra, nondum eum ob stultam et ingratham diligentiam colaphos meruisse: majoris eos apud se venire, non nisi ob graviora delicta solitum irasci. Terent. Adolph. II, 1.

Quamquam est scelestus, non committet hodie unquam, iterum ut vapulet.

F A B U L A VI.

V. 1. *Contra potentes nemo est munitus satis.*

Recte: sed et satis bene alter Codex;

Contra potentes tu tus est nemo satis.

V. 6. *Nec ullo pacto laedi posset condita.*

Concinnius hoc modo:

Pacto nec ullo laedi posset condita.

V. 13. *Qua comminuta, facile vescatur cibo,*
Repone, *Qua comminuta, facili vescatur cibo.*

V. 14. *Inducta verbis aquila, monitis paruit.*

Amplector emendationes, Gronovii priorem, posteriorem Heinsii;

Inducta veris aquila, monito paruit.

V. 15. *Simul et magistrae large divisit dapem.*

Large, liberaliter; quasi plura et meliora dapis cornici dederit; quod ingenio aquilae non adeo convenit. Placet igitur doctissimi Burmanni emendatio;

Simul et magistrae largam divisit dapem.

Ita Noster III, 7. *Largo saturari cibo*; et II, 4. *Feli atque catulis largam praebuerunt dapem.*

F A B U L A VII.

V. 4. *Ille onere dives, celsa cervice eminens.*

Repone,

Ille onere dives, celsa it cervice eminens.

Ille it, comes sequitur.

V. 6. *Comes quieto sequitur et placido gradu.*

Auctor, ni fallor, sic dedit,

Comes quietus sequitur et placido gradu.

V. 8. *Interque caedem ferro mulum trusitant.*

MSS. uterque *Trucidant*. Noli dubitare, quin dederit auctor, quod et Heinsio in mentem venerat,

Interque caedem ferro mulum sauciant.

FABULA VIII.

V. 1. *Cervus nemorosis excitatus latibulis*

Ut venatorum fugeret instantem necem.

Ridiculum: *Necem venatorum pro A venatoribus. Excitatus* autem, a quo vel quibus? Corrige et distingue,

Cervus nemorosis excitatus latibulis

A venatore, ut fugeret instantem necem.

ubi ordo est, *Cervus a venatore excitatus* etc.

V. 15. *Bobus quietis agere coepit gratias.*

Cur bobus *quietis*; quasi illis aut periculi quicquam aut metus adfuisset? Repone:

Tum gaudens ferus,

Bobus quietus agere coepit gratias.

Quietus, id est securus: Terent. Phor. IV, 5. *Quietus esto, inquam.* Ubi Donatus: *Quietus, id est securus: ab eo quod praecedat, id quod sequitur.* *Gaudens ferus quietus coepit*, adjectivo et participio: ut I, 5. *Male mulcatus graculus moerens coepit.* et III, 5. *Monstro exterritus moerens currit.*

V. 25. *Quantum est laboris?* Recte Heinsius, *Quanti est laboris: hoc est, quam parvi, quam nullius.*

EPILOGUS.

V. 1. *Aesopo ingentem statuam posuere Attici.*

Cur obsecro *ingentem*? an Colossum? nugae. Codices, *Aesopi*. Unde obvia et certa est Gudii emendatio: *Aesopi ingenio statuam posuere Attici.*

V. 3. *Patere honoris scirent ut cunctis viam.*

Quinam isti, qui *scirent*? Codices pro *Honoris* habent *Homini*. Repone:

Patere honori scirent ut cuncti viam.

V. 5. *Quoniam occuparat alter ne primus forem.*
Codices *Foret*, non *Forem*. Quanto igitur elegantius,
quod ab auctore erat,

Quoniam occuparat alter, ut primus foret,
Ne solus esset, studui.

V. 10. *Si livor obtrectare.* Recte Schefferus: *Sin livor.*

V. 15. *Sin autem, ac illis doctus occurrit labor.*
Doctus labor est ipse hic libellus, Quidni igitur occur-
rat, qui publice venum exponitur? Pro *Ac illis* codices
Ab illis. Restitue:

Sin autem ab illis doctus obteritur labor.
Obteritur livore, invidia, obtrectatione. *Ur* finale in pris-
cis membranis non literis, sed apice exprimitur.

V. 17. *Nec quicquam possunt nisi meliores carpere.*
Hunc versum a mala manu huc insertum esse, multa sunt
indicia. Syntaxis vitiosa est; *Nec quicquam possunt* pro
Quique nihil possunt. Pronomen certe desideratur. Qua-
lis vero sententia? miserum et mirum genus hominum,
qui *nihil* possunt, nisi carpere. Numeri denique absoni
sunt, nec in Senario ferendi. Abeat igitur quo dignus
est versiculus, et unde malum pedem tulit.

V. 18. *Fatale exitium corde durato feram.*
Quid quaeso est *Exitium* nisi Interitus, occidio, interne-
cio. Quo igitur pacto *patienter* quis *ferat exitium*, qui
ipse interiit et nullus est? Sensit hoc acutissimus Gro-
novius; et reposuit, *Fatale vitium*; non ea, qua solitus
erat, felicitate. Restituo suam auctori manum:

Fatale eventum corde durato feram.
Cicero de Aruspicum responsis c. IV. *P. ille Scipio, qui*
Carthaginem, quasi fatali eventu, solus evertit.

L I B E R   I I I .

P R O L O G U S .

V. 5. *Momentum ut horae pereat officii mei.*
Recte Heinsius:

Momentum ut horae pereat officiis meis.
Horat. Epist. I, 7.

Causisque Philippus agendis

*Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit.* Porro V. 4. Pro Inquit lege Inquis, ut
mox habemus *Dices.*

V. 20. *Quamvis in ipsa natus sim pene schola.*
Repone numerorum commodo:

Quamvis in ipsa pene sim natus schola.

V. 22. *Et laude invita in hanc vitam incubiverim.*
Casum illud et Opicum *Incubiverim* versus gratia reposuit
Rittershusius: *MSti Incubuerim*, et facile fuit cum
Praschio substituere,

Et laude invita vitam in hanc incubuerim.
Ceterum quid sit *Laude invita*, quidve item sit *Incum-
bere in vitam*, fateor me non intelligere.

V. 38. *Ego porro illius semita feci viam.*
Codices alio ordine, *Ego illius porro semita*: sed, teste
Gudio pro *Porro* habent *po*. Recte Gudius:

Ego illius pro semita feci viam.

Pro Aesopi angusta semita viam latam et patentem feci,
plura enim de meo inveni; quam ab illo relicta accepi.
Martial. VII, 61.

Et modo quae fuerat semita, facta via est.

V. 51. *Rem me professum dicet fors aliquis gravem.*
Pro *Fors aliquis* Codices *Forsan aliquis*. Lego cum Hein-
sio *Forsan quis*.

V. 52. *Si Phryx Aesopus potuit, Anacharsis Scytha.*
Codices habent: *Phryge fuisse Aesopus potuit, Anachar-
sae Scythae*. Unde veram loci lectionem eruas,

*Phrygibus si Aesopus potuit, si Anacharsis Scy-
this*

Aeternam famam condere ingenio suo.

Quippe magni auctores etiam patriam suam celebrem fa-
ciunt. Ovid. Amor. III, 15.

Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo,

Pelignae dicar gloria gentis Ego.

Porro veram hanc conjecturam esse probant quae statim
inferuntur,

Ego literatae qui sum propior Graeciae,

Cur somno inerti deseram patriae decus.

Nota illud *Patriae*, et filum orationis sic evolve: si Aeso-

pus Phrygiis, Scythis Anacharsis uterque patriae suae barbarae famam et decus contulerunt; cur non et ego patriae meae idem facere possim?

V. 58. *Qui saxa cantu movit, et domuit feras.*
Aliquanto est concinnius, id quod ab Auctore erat,
Qui saxa cantu movit, edomuit feras.

V. 61. *Quoniam mihi solemnis debetur gloria.*
Numeri absoni sunt; nec quid solemnis gloria sibi velit, capere possum. Dedit, ut fateberis, Auctor:

Quoniam perennis mihi debetur gloria.
Notum illud Nasonis:
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.

FABULA I.

V. 2. *Adhuc Falerna faece e testa nobili.*
Repone,

Adhuc Falerna e faece et testa nobili.

V. 5. *O suavis anima, quale in te dicam bonum.*
In codicibus sic habetur, *Qualem te dicam bonum.* Restituo priscam et veram lectionem:

*O suavis anima! qualem te dicam, Amfora,
Antehac fuisse, tales cum sint reliquiae.*

Prima syllaba absorpta est a praecedente: *Dicambonā, dicamfora.* Qualis eras, o amfora, cum plena esses; quae vel inanis talis es. Nisi *Amfora* hic reponas, *Te ad animam* sive odorem referendum erit. Atqui odor in testa recens epota *adhuc tam jucundus* erat, quam antehac. *Amfora* per *f* fere scribitur in veteribus Membranis.

FABULA II.

V. 2. *Panthera imprudens olim in foveam decedit:
Videre agrestes: alii fustes congerunt.*
Primo repone *Ingerunt.* *Ictus, plagae congeruntur; Saxa, tela, fustes, pugni ingeruntur.* Deinde insere *Ut:
In foveam ut decedit,
Videre agrestes.*

FABULA III.

V. 4. *Habenti cuidam pecora pepererunt oves.*

Repone, *Alenti cuidam peeora.* Ter. Adel. I, 1. *Equos alere.*

V. 13. *Hominisque curam cura majore aggravant.*
Dedit Auctor, — *Hominique curam.*

V. 14. *Aesopus ibi stans naris emunctae senex.*
Ibi stans, praeter id quod scabrum anapaestum facit, etiam sensu deficit. Cur enim stans; quasi totum hoc in uno loco in foro et vulgi corona sit actum? Repone,
Aesopus ibi tum naris emunctae senex.

Terent. And. I, 1.

Ibi tum exanimatus Pamphilus.
Noster V, 10. *Hic tum venator dolens.*

FABULA IV.

V. 1. *Pendere ad lanium quidam vidit Simium.*
Iterum excidit *Ut, solemni Librariorum errore,*
Pendere ad lanium quidam ut vidit Simium
Quaesivit quidnam saperet.

V. 5. *Ridicule magis hoc dictum, quam vere aestimo.*
Aestimo in hoc sensu inferiorum aetatum est. Codices, teste Gudio, alio ordine; Ridicule hoc dictum magis. Repone,

Ridicule hoc dictum, mage quam vere existimo.
Virg. Aen. X, 481.
Aspice, num mage sit nostrum penetrabile telum.

FABULA V.

V. 1. *Successus ad perniciem multos devocat.*
Pro *Multos* Codices habent *Saepe multos.* Repone,
Successus ad perniciem stultos devocat.
Compendia scribendi hoc erratum, ut fere cetera, pepererunt.

V. 2. *Aesopo quidam petulans lapidem impegerat,*
Tanto, inquit, melior.
Rursus hiat oratio, fatali quasi errore. Repone,
Aesopo ut quidam petulans lapidem impegerat.
Inquit, hoc est, Dixit Aesopus. Nescias alioquin ex constructione, uter hoc dixerit, Aesopus an Petulans.

FABULA VI.

V. 2. *Quam tarda es? inquit, non vis citius progredi?*

Si *Tarda es* legis, dicis mulam tardigradam, sive naturaliter incessu tardam. Cur igitur ait, *Non vis?* cum *Tardam* tarde incedere, non voluntatis sit, sed necessitatis. Vidit hoc sagacissimus Heinsius; et reposuit *Non quis*. In aliud tamen vitium incidit. Si enim non *quit* mula citius progredi, cur objurgatur? Repone:

Quam tarde is, inquit? non vis citius progredi?

[Confer varietatem Orellianam, qua nonnihil haec emendatio confirmatur.] Ita *Romulus* in hac fabula, *Quam tarde ambulat?* Horat. Serm. II, 5. *Quia tardius irent Propter onus segnes.*

V. 3. *Vide, ne dolone collum compungam tibi.*

Dolo est baculus intus pugionem habens; sed figurate hic ponitur pro muscae aculeo. Legendum est igitur,

Vide ne dolone hoc collum compungam tibi.

Hoc dicens *Musca* aculeum exerit et ostendit.

V. 6. *Jugum flagello temperat lento meum,
Et lora frenis continet spumantibus.*

Recte *Praschius* *Ora frenis*, ut Hor. Carm. I, 8.

Gallica nec lupatis Temperat ora frenis.

Utrumque versum sic refingo,

*Tergum flagello temperat lento meum,
Et ora frenis continet spumantibus.*

Tergum flagello cum citius me ire vult; *Ora frenis*, cum lentius. *Romulus* in hac fabula: *Mulionis*, qui prima sella sedet, qui frenis ora regit, et loris iter flectit flagello excusso.

V. 9. *Namque ubi strigandum est et ubi currendum scio.*

Ut supra III, 5. *Ibi stans*, ita hic *Ubi stri* non ita bellus est anapaestus. Et bene sane, quod non a *Phaedro* est, sed a correctoribus. Codices *Tricandum*; illud alterum primus aut *Gruterus* aut *Salmasius* invexit; quod postea cum plausu acceptum. *Strigare* est interquiescere, interjungere; cum jumenta jugo solvuntur. Atqui strigandi commodum tempus *Mulio* scit, non ut hic *Mula*. Ut ne addam, τῶν currere non recte hic opponi quiescere; non enim ubi non quiesceret *Mula*, currendum ei

erat; sed leni plerumque passu incedendum. Revocetur antiqua lectio,

Namque ubi tricandum et ubi currendum sit, scio.
Sit, ut Terent. Adel. IV, 2.

Scio ubi sit, verum hodie numquam monstrabo.
Ubi, ubi utrobique Ictum habet: quod in repetitione venustum est. Tricandum autem est cessandum, tarde et otiose eundem. Glossae veteres: Tricosus, cessator, λαγών, ἀργός.

FABULA VII.

V. 1. *Quam dulcis sit libertas, breviter proloquar.*

Dedit auctor,

Quam dulce sit libertas, breviter proloquar.
Dulce, res dulcis. Virg. Ecl. III.

Dulce satis humor, depulsis arbutus haedis.

V. 3. *Forte occurrit. Salutantes dein invicem*
Ut restiterunt, unde sic quaeso nites?

Priori versu numeri inconcinni sunt; *Salutantes* autem constructionem vitiat; post se enim postulat *Inquiunt*; non quod in sententia est *Inquit*. Codices, fide Gudii, habent *Dein salutantes invicem*; unde facilis est emendatio:

Forte occurrit: dein salutans, invicem

Ut restiterunt, unde sic quaeso nites?

Ut invicem restiterunt; uterque scilicet simul: ne cane progrediente frustra lupus haec loqueretur, nullo audiente. [Orellius putat fuisse: *salutatum* (supinum.) „deinde ubi restiterunt eo fine ut se invicem salutarent cet.“ Non male.]

V. 15. *Quanto est facilius mihi sub tecto vivere*
Et otiosum largo satiari cibo.

Cur quaeso *Facilius*? quod tam dura lege conceditur, ut lupus conditionem recuset. *Facile vivere, agere*, nota quidem phrasis; sed si hic *Facilius* jungas cum *Vivere*; quid fiet de *Quanto est*, quod nudum destituetur? Dedit opinor Auctor,

Quanto est utilius mihi, sub tecto vivere?

Vel si quovis modo *Facilius* retinendum sit, hoc modo refingas licet:

Cur patiar nives?

Quando est facilius mihi sub tecto vivere.

Utrumvis horum praetuleris, omnino lege cum Heinsio Otiose; ne pro dativo accusativum ponas: et versu sequente lege *Canis* non *Canis*.

FABULA VIII.

V. 1. *Praecepto monitus saepe te considera.*
Recte Schefferus, *Praecepto hoc.* Vide II, 2.

V. 5. *Itidemque insigni et pulchra facie filium.*
Insignis, si in laude est, majus quid est quam *Pulchra*, et male locum priorem occupat, sententia decrescente. Sed cum saepius de *Facie* in vituperationem capiatur, *Insignis* et *Insignitus*; ut Cicero de Leg. III, 8. *Insignis ad deformitatem puer*; quis non videat prave ac ambigue hic poni? Ab auctore, credo, hoc erat:

Itidemque ingenua et pulchra facie filium.
Notum illud,

Ingenui vultus puer ingenuique pudoris.
Martial. III, 55.

Si facie nobis haec erit ingenua.

V. 4. *Hi speculum in cathedra, matris ut positum fuit.*

Ut positum fuit: indignum hoc est tanto auctore. Lege, oratione continuata,

*Hi speculum in cathedra matris ut positum suae
Pueriliter ludentes forte inspexerant.*

Ubi ordo est, *Hi*, ut forte inspexerant speculum etc.

V. 8. *Accipiens quid enim cuncta in contumeliam.*
Quid enim apud Virgilium, Horatium aliosque reperiri scio; sensu tamen, qui huic loco non convenit. Repone:

Accipiens quippe cuncta in contumeliam.
Quippe hic causam reddit, cur jocos fratris non sustineret. Sic. I, 28.

Contempsit illa, tuta quippe ipso loco.
et III, 2.

Quidam contra miseriti,
Periturae quippe, quamvis nemo laederet.
Causam habes, cur illa contempserit, hi miseriti sint. Error, ut passim, ex scribendi compendio natus.

V. 9. *Ergo ad patrem cucurrit laesura invicem.*
Recte codices et editio princeps *Decurrit*; temporae praesenti, ut mox *Criminatur*. *Decurrit*, hoc est *Confugit*.

V. 12. *Amplexus utrumque ille et carpens oscula.*
Codices et editiones veteres, rectius,
Amplexus ille utrumque.

V. 15. *Tu formam ne corrumpas nequitiae malis,*
Tu faciem ut istam moribus vincas bonis.
Recte habet *Nequitiae malis*, et perperam mutant. Juv-
nalis XIV, 216 eodem ac hic sensu:

Parcendum est teneris: nondum implevere medullas
Nativae mala nequitiae.

Bis, ter tamen hic peccatum est, quod nemo deprehendit.
Repone:

Te, formam ne corrumpas nequitiae malis;
Te, faciem ut istam moribus penses bonis.

Volo vos, ait, uti speculo; unde idem casus sequitur,
Te, Te. Vincere faciem quid hic faciat, nullus video.
Pensare malam formam moribus bonis proprie dicitur.
Plinius IX, 41. de Echeneide, *Quae crimina una laude*
pensat. Sappho in Ovid. Ep. [Heroid. XV, 31. 32.]

Si mihi difficilis formam natura negavit,
Ingenio formae damna rependo meae.

FABULA X.

V. I. *Periculosum est credere et non credere.*

Repone, sententia gratias agente,
Periculosum et credere et non credere.

V. 5. *Ergo exploranda est veritas multum prius,*
Quam stulta prave judicet sententia.

Multum prius: quis sic dicentem ferat pro multo? Terent.
Hec. IV, 1. *Multo prius, quam tu, illum scivi.* Hoc
opinor videns Schefferus divellit verba; ut ordo sit: *Mul-*
tum exploranda priusquam etc. Sed laterem lavat: cum
in istam sententiam *stulta prave* stultissime ingerantur.
Veritas multum exploranda est, priusquam sententia ju-
dicet: hoc recte. Priusquam *stulta* judicet, hoc ineptis-
sime: cum veritate explorata, non possit esse *stulta*. Re-
pono auctoris verba:

Ergo exploranda est veritas multum et diu,
Ne stulta prave judicet sententia.

Multum et diu saepe conjuncta veniunt. Plaut. Mostell.
I, 2.

Recórdatus múltum et diu cogitávi.

V. 7. *Sed fabulosa ne vetustate elevem.*

Quid cavet ne *elevet*? sententia manca est et nihil dicit.
Codices, teste Gudio, *vetustatem*. Repone:

Sed fabulosam ne vetustatem e leves.

Ne contempnas ista Hippolyti et Cassandrae ut *vetusta et ficta*. Lucan. IX, 359.

Invidus, annoso famam qui derogat aevo.

V. 11. *Seductus in secretum a liberto suo.*

Repone, ne pendeat sententia:

Seductus in secretum a liberto est suo.

V. 13. *Qui, dum de puero multa mentitus foret.*

Jam diu recte reposuerunt *Cum*. [Atque sic etiam nonnulli codices manu exarati, videsis varietatem lectionis ab Orellio congestam p. 69.]

V. 20. *Subsedit: deinde noctu subito januam.*

Repone quod concinnius est, ideoque et verum:

Subsedit: dein de nocte subito januam.

Terent. Adel. V, 3.

Cum primo luci ibo hinc. De nocte censeo.

V. 29. *Lucerna adlata, simul adspexit filium.*

Recte Heinsius, *Inlata*. Exempla passim obvia sunt.

V. 40. *Ut adjuvaret jurisjurandi fidem.*

Noster infra IV, 4. in re non dissimili, cum sensus testamenti colligi non posset,

Fidem advocavit, jure neglecto, parens.

An et hic legendum,

Ut advocarent jurisjurandi fidem?

Hoc est, Cum nec condemnare mulierem nec absolvere vel-
lent, petiere Centumviri ab Augusto, *Ut liceret eis ejurare illud judicium; quoniam sibi non liqueret.*

V. 47. *Quod si damnanda perscrutatus crimina.*

Damnanda iners hic et insulsum Epitheton. In varias igitur conjecturas itum est. Rem acu tetigisse videor legendo,

Quod si cunctando perscrutatus crimina.

Cunctando opponitur versui XV, [immo versui 25.]

Irae furentis impetum non sustinens.

[Ennius apud Ciceronem de Senectute cap. 4.]

Unus homo nobis cunctando restituit rem.

Juvenalis VI, 220.

Quis testis adest? quis detulit? audi:

Nulla umquam de morte hominis cunctatio longa est.

V. 43.

Si mendacium

Subtiliter limasset, a radicibus

Non evertisset scelere funesto domum.

Limare mendacium nihil aliud significet, quam mendacium, jam impudens et incredibile, ita expolire et refingere, ut fidem mereatur. Quid ergo hic facit, ubi nullus tali sensui locus? Corrige et distingue: *Si mendacium*

Subtiliter rimatus a radicibus;

Non evertisset scelere funesto domum.

Rimari a radicibus, ut Plautus, *Ab stirpe exquirere. Es set bis hic accipitur; Si perscrutatus esset, si rimatus.*

FABULA XI.

V. 4. *En, ait, hoc unum est, cur laborem validius.*
Recte Heinsius *Quin, ait.*

FABULA XII.

V. 1. *In sterquilinio pullus gallinaceus.*

Recte Gadius *Sterculino*, versu id flagitante. Vide nos ad *Terent. Phorm. III, 3. 41.*

V. 2. *Dum quaerit escam, margaritam repperit.*

Laxa haec et hiantia sic connecte:

Dum quaerit escam, margaritam ut repperit;
Jaces indigno etc.

V. 4. *Hoc si quis pretii cupidus vidisset tui,*
Olim redisses ad splendorem maximum.

Repone,

Te si quis pretii cupidus vidisset tui,
Olim redisses ad splendorem pristinum.

Utrumque confirmat Romulus *Fab. 1; Si aliquis cupidus invenisset te, gaudens te confestim rapuisset, ut ad pristinum splendorem decoris tui redires. Nec minus ipsa sententia utrumque flagitat.*

V. 6. *Ego qui te inveni, potior cui multo est cibus,*
Nec tibi prodesse, nec mihi quicquam potes.

Oratio soloeca est: pro *potes* requiritur *possum*. Egre -
gie Heinsius,

Ego quod te inveni, potior cui multo est cibus,
Nec tibi prodesse, nec mihi quicquam potest

FABULA XIII.

V. 1. *Apes in alta quercu fecerant favos.*

Codices, fide Gudii; *Fecerunt. Repone,*

Apes in alta quercu ut fecerunt favos;

V. 13. *Tunc illa talem sustulit sententiam.*

Codd. *Sententia. Repone,*

Tunc illa hac litem sustulit sententia.

[Melius est, quod reponere vult Orellius:

Tunc illa talem eis tulit sententiam.

ut scilicet *sustulit* corruptum sit ex *eis tulit* sive *iis tulit.*]

V. 17. *Si pactam fuci non recusassent fidem.*

Nec quid omnino sit, *Recusare pactam fidem*, scio; nec ullum quod fuci fecerint pactum hic invenio. *Lex* eis sive *conditio* proposita est, quam recusarunt: *Pactio* nulla intervenit. Reponendum puto,

Si legem fuci non recusassent data m.

FABULA XIV.

V. 10. *Cito rumpes arcum, semper si tensum habueris.* Sententia perabsurda. Dum enim tensus habetur arcus, quomodo rumpi potest? Si semper tensus, quomodo cito rumpetur? Repone:

Corrumpes arcum, semper tensum si habueris.

V. 13. *Ad cogitandum melior ut redeat tibi.* Immo repone

Ad cogitandum melior ut redeat sibi.

Non *Tibi*; nam animus cuiusque is est quisque.

FABULA XV.

V. 3. *Dein portat onus ignotum certis mensibus.* Cur *Ignotum*? An quia in utero clausum et nondum visum? atqui eodem nomine et cor, pulmones, intestina dici possint *Ignota*. Corrige:

Dein portat onus ingratum certis mensibus.

Recte elevat matris beneficia; quod non libenter, sed ingratis onus portaret. Catull. XXIX. *Ingratum tremuli colle parentis onus.*

V. 16. *Dulcemque sponte praestat benevolentiam.* Repone non parvo versus commodo: *Dulcemque praestat sponte benevolentiam.*

F A B U L A XVI.

V. 5. *Cavoque ramo capere somnum interdium. Ramus arboris non temere cavus est. Dedit auctor: Cavoque trunco capere somnum interdium. Horat. Carm. II, 19. Atque truncis Labsa cavis iterare mella.*

V. 6. *Rogata est ut taceret, multo validius. Repone, quod hiulca ista connectat: Rogata uti taceret multo validius Clamare coepit.*

V. 12. *Sonare cithara quos putes Apollinis. Repone: Sonare citharam quos putes Apollinis. Ordo est: citharam sonare cantus.*

F A B U L A XVII.

V. 6. *Interrogavit. Causam dixit Juppiter. Distingue: Minerva, admirans quare steriles sumerent, Interrogavit causam. Dixit Juppiter.*

V. 7. *Honore fructum ne videamur vendere. Rectius, opinor, alii: Honorem fructu ne videamur vendere. hoc est, Honorem quem tribuimus, fructu quem accipimus.*

V. 8. *At mehercule narrabit, quod quis voluerit. Versus claudicat, quem sic emendandum puto: At, Mehercule, illa, narret quod quis voluerit. Ita III, 2. At illa, Memini qui me saxo petierint. I, 25. At ille, Facerem mehercule. I, 31. At ille expirans. I, 15. At ille lentus. Narrat autem potius quam Narrabit, ut Plautus Pers. III, 1. Dicat quod quisque volt, ego de hac sententia Non demovebor. [Orellius edidit: At mehercules narrabit quod quis voluerit.] —*

F A B U L A XVIII.

V. 3. *Illam esse cunctis auribus admirabilem. Codices quidem Auribus; sed jam olim reposuerunt Avibus, tam sententia quam versu gaudente. Cum admiratio solius animi sit, scire velim, quo pacto aures admirari possint.*

V. 13. *Omnes quae propriis sunt contentae vocibus. Egregie Heinsius:*

Omnesque propriis sunt contentae dotibus. [Omnesque praebent etiam tres codices, Pithoeanus, Remensis et

Nicolai Perotti; in ultimo horum reperitur etiam *dotibus*, quo egregie firmatur Heinsii palmaria sane coniectura. Frustra Burmannus laborat in lectione *vocibus defendenda.*]

F A B U L A XIX.

V. 7. *Coepit redire. Et quidam e turba garrulus. Recte Heinsius: Hic quidam i. e. Tum.*

F A B U L A XX. [Lib. IV. FAB. I. ORELL.].

V. 4. *Galli Cybebes circum quaestus ducere. Pro quaestus dedit auctor vicos vel pagos. Babrias in eadem fabula κώμην usurpat:*

*οὔτοι δὲ κύκλω πᾶσαν ἐξ ἔθους κώμην
περὸντες etc.*

Hi de more omnes vicos circumeuntes. Glossae veteres: κώμη, vicus, pagus. [Burmannus ἐπέχει. Orellius ex Gudii emendatione cum Heinsio et Schwabio scripsit:

*Galli Cybebes circum in quaestus ducere
Asinum solebant.*

Ego interim *circum quaestus*, quae est omnium librorum MSS. lectio retineam atque explicem: ad quaestus passim faciendos sive ad stipem hic illic erogandam. *Quaestus* translate pro iis locis, ad quos quaestus faciendi causa accedunt.]

V. 6. *Is cum labore et plagis esset mortuus. Responde: Huic, cum labore et plagis esset mortuus, Detracta pelle.*

V. 9. *Quidnam fecissent, hoc locuti sunt modo. Recte Heinsius: Hoc joca ti sunt modo.*

L I B E R IV.

PROLOGUS. [FAB. II. v. 1—9. ed. Orell.]

V. 1. *Jocularare tibi videtur: et sane levi,
Dum nihil habemus maius, calamo ludimus.*

Leve in codicibus est; *levi* a Scheffero venit. Atqui haud dixerit quis *levi calamo* eo sensu, quo *levi brachio*, *leviore lyra*, quia *levis* generale calami epitheton est neque quicquam novae significationis addit. Virgil. Eclog. V. [v. 2.].

Tu calamos inflare leves, ego dicere versus.
Martial. IX, 75.

Frangere leves calamos et scinde, Thalia, libellos.
Mallet autem Heinsius: *Joculares tibi videmur*: frustra, nisi fallor; cum *Jocosus* quidem tam de Persona quam Re praedicetur, *Jocularis* de Re tantum. Dedit, opinor, auctor:

Jocularare hoc tibi videtur: et sane rei

Dum nihil habemus maius, calamo ludimus.

Nihil rei, ut Ter. Adel. IV, 5.

Tibi vero quid istae rei fuit. Nihil mihi quidem.
et III, 1. *Quid tibi rei mecum est? Nihil.*

Rei in fine versus, ut noster IV, 5. Parvae vindictam rei

Dum quaero demens. Dum rei nihil habemus maius,

dum graviore negotio non occupamur, Terent. Andr. V,

4. Habet aliud, magis ex sese, et maius.

V. 5. Non semper ea sunt, quae videntur. Ea ad naenias referri genus neutrum prohibet: nihil autem est aliud quo referatur. Repone: Non semper res sunt, quod videntur. Exemplo in proxima fabula Mustela est, quae farina et esca videbatur, sed non erat.

V. 7. Quod interiore condidit cura angulo. Repone: Quod interiore condat natura angulo. Ter. Phorm.

V. 6. Num tu intelligis, quid hic narret? Noster III,

5. Naris emunctae senex, Natura nunquam verba cui

potuit dare. Hi tres versus non ad fabulas has spectant, sed γνῶμαι sunt et generales sententiae.

FABULA I. (II, v. 10. seqq. ed. Orell.)

V. 5. Adsiluit, et compressus occubuit neci.

Recte iam olim reposuerunt *Compressus*. [Sed codices uno consensu *compressus*.]

V. 6. Alter similiter, deinde periit tertius. Codices habent periit et tertius. Repone:

Alter similiter periit, deinde et tertius.

Romulus in hac fabula:

Alter similiter capitur, deinde et tertius.

FABULA III. (IV. Orell.)

V. 5. *Rediit ad hostem. Jactis hunc telis eques.*
Codices [Pithoeanus et Remensis] sic exhibent: *Redit ad hostem laetus: iactis hunc telis eques.* Viri eruditi ex versu eiecerunt *Laetus*: quod tamen sine sententiae damno abesse non potest. Dedit auctor:

It in hostem laetus. Jactis hunc telis eques.
Virgil. Aen. XI. [v. 387.] *Nec longe scilicet hostes
Quaerendi nobis; circumstant undique muros.
Imus in aduersos? quid cessas?*

It in hostem, hostili animo: *redit ad hostem*, etiam qui in gratiam rediturus est. [Verum vidisse videtur Bentleius: illud *laetus* enim, quod quomodo illatum sit in hunc versum a glossatore nemo explicare poterit, aptissimum est ad sensum et sine dubio servandum.]

FABULA IV. (V. ed. Orell.)

V. 15. *Quo pacto non possideant, quod fuerat datum.* Lege: *fuerit.* [*Fuerit* tacite recepit Orellius.]

V. 16. *Fructumve capiunt: deinde quae tulerint nihil.* Repone: *Deinde quae habuerint nihil*: ut supra v. 11. Tum simul *habere* res desierint. [Arridet sane haec Bentleiana emendatio, quicquid contra moneat Burmannus, nam *tulerunt* sive acceperunt quidem filiae res, sed iam habere desierunt, itaque recte vocantur, *quae nihil habuerint* sive habeant.]

V. 29. *Aesopus media subito in turba constitit.*
Repone *ut*, quod fere semper omiserunt librarii:

Aesopus media subito in turba ut constitit.
[Sed id ipsum, quod tam saepe in eiusmodi nexu *ut* a libris MSS. abest, credere potius nos jubet, hanc fuisse proprietatem sermonis Phaedri, quam librarios toties eadem chorda oberrasse.]

V. 52. *Interpretari non potuissent Attici.*
Lege *potuerint.* [Imo recte se habet: *quam graviter ferret, quod non potuissent*, ut nunc vulgo notum.]

V. 58. *Agros, vités et pecora cum pastoribus.*
Illud *vites*, cum syllabam posteriorem acuat, tam metro, quam sententiae nocet. Codices [Pithoeanus et Remensis] habent non *Uites* sed *Utiles.* Repono:

Agros et villam et pecora cum pastoribus.

Firmat hoc versus 23.

Lanificae agellos, pecora, villam, operarios.

V. 41. *Deformis cultum vendet, ut vinum paret.*

Cum *paret* etiam proximo versu et eodem pede iteretur, Gronovius ex coniectura *petat*. Atqui *vinum petere* est ex taberna venale subinde *petere*, non domi in penu possidere. Repone:

Deformis cultum vendet, ut vinum bibat.

FABULA V. (VI. ed. Orell.)

V. 1. *Cum victi mures mustelarum exercitu.*

Victi exercitu, quo sodes exemplo sic loquamur? Repone:

Cum victi mures mustelarum exercitum

(*Historia quorum et in tabernis pingitur*)

Fugerent.

Et hoc est etiam et Heinsius viderat. [*Victi exercitu* iniuria reprehendi videtur a Bentleio, vide Burmanni notam. Secundo versu placet insertum *et*, nam quod dicunt ultimam vocis *quorum* syllabam non elidi, id sibi habeant. Unde miror Orellium hiulcum versum intactum reliquisse Bentleiana emendatione ne commemorata quidem.]

V. 5. *Duces eorum, qui capitibus cornua.*

Recte Heinsius: *Duces at horum.*

FABULA VI. (VII. ed. Orell.)

V. 1. *Tu qui, nasute, scripta destringis mea.*

Repone.

Tu qui nasutus scripta destringis mea.

[Non debbat mutari vocativus *nasute*; similiter enim Persius III, 27.

an deceat pulmonem rumpere ventis,

Stemmata quod Tusco ramum millesime ducis,

Censoremq; tuum vel quod trabeate salutas?

et I, 125.

Audaci quicumque afflate Cratino

Iratum Eupolidem praegrandi cum sene palles.

Tibullus I, 8, 55.

Sic venias hodiernae.

Virgilius Aen. II, 282.

Quibus Hector ab oris

Expectate venis.

Confer Ruddimanni inst. gramm. lat. T. II. p. 12. ed. Lips. et quos ille laudat. Burmannus in nota ad Phaedri locum diversissima miscet.]

V. 3. *Parva libellum sustine patientia.*

Quid est *sustine libellum*? ne pondere suo decidat aut taedio tuo proiciatur? Nugae. Restituo sibi manum auctoris:

Parva labellum sustine patientia

In fastidio, contemptu, offensa labium inferius exporrigi solet. Tu, inquit, qui *fastidis* hoc genus iocorum *sustine* parumper *labellum*; omitte fastidium et severitatem. Persius III, 81.

Murmura cum secum et rabiosa silentia rodunt,

Atque exporrecto trutinantur verba labello.

Juvenalis XIV, 325.

Hoc quoque si rugam trahit extenditque labellum. hoc est, ut ibi scholiastes, *si displicet et tristem facit.* [Vera omnino haec explicatio et praefenda ei quam profert Rupertius ad h. l. p. 726 ed. secundae. Sed in Juvenale non *Hoc quoque* legitur, sed *haec quoque.*] et X, 77. de Sejani fastu et superbia:

Quae labra, quis illi

Vultus erat?

[*Labellum* Bongarsius etiam coniecit.]

V. 20. *Iustoque vindicavit exemplo impetum.* Codices scripti *Imperium*. Egregie Heinsius:

Justique vindicavit exemplum imperi.

Imperi, prisco genitivo, ut I, 17. *malefici*.

V. 21. *Quid ergo possum facere tibi, lector Cato?* Lege: *Quid ego ergo possum.*

V. 25. *Hoc illis dictum est, si qui stulti nauseant*

Et, ut putentur sapere, caelum vituperant.

Caelum vituperare nunquam, quod falso aiunt, proverbii loco dictum est. Caelum enim crassum, insalubre, hibernum merito vituperatur. Pro *si qui stulti* codices *qui stultitiam*. Repone:

Hoc illis dictum est, qui consulto nauseant;

Et, ut putentur sapere, nil non vituperant.

F A B U L A VII. (VIII ed. Orell.)

V. 4. *Haec cum tentaret, siqua res esset cibi.*

Res cibi, inquit, ut Graeci passim *χρημα σός* etc. Frustra tamen hellenismus huc advocatus. Repone:

Hic cum tentaret, si qua res esset cibo.

Si quid esset, quod edere posset. Hor. Serm. II, 6. [v. 32.]

Hoc iuvat et melli est; non mentiar.

FABULA VIII. (IX. ed. Orell.)

V. 1. *Homo simul ac venit in magnūm periculum, Effugium reperire alterius quaerit malo.*

Haec et metro et sententia peccant. Repone:

Homo simul ac venit in periculum callidus, Reperire effugium quaerit alterius malo.

Ita teste Gudio codex Remensis: nisi quod ex alterius quaerit mutato ordine fecerim quaerit alterius. [Tu vide Orellium ad h. l.]

V. 9. *Voluptas ut satiari non possit mea.*

Lege numero meliore:

Voluptas ut non possit satiari mea.

FABULA X. (XI. ed. Orell.)

V. 7. *Tamen, sceleste, spiritu, culpam lues.*

Recte Heinsius *scelesto spiritu*. Virg. Aen. XII. [v. 949.]

Immolat et poenam scelerato ex sanguine sumit.

V. 10. *Per quem verendos excolit pietas deos.*

Quid hic sit excolere deos nescire me fateor: neque verendos deos qui dixerit, memini. Hoc saltem scire videor, verendos deos a supremo Jove non ex decoro dici. Codex Pithoei pro verendos habet colendos. Repone:

Per quem colendos censuit pietas deos.

Colendos censuit hoc est coli debere existimavit.

V. 15. *Non explicabit alius, quam qui repperit.*

Recte Heinsius *explicarit*.

FABULA XI. (XII. ed. Orell.)

V. 6. *Avertit oculos. Causam quaesivit pater.*

Insere ut, quod librarii toties omiserunt:

Causam ut quaesivit pater,

Odi, inquit, illum.

F A B U L A XII. (XIII.)

V. 1. *Utilius homini nihil est, quam recte loqui.*

Repone:

Utilius nihil esse homini, quam recte loqui.

F A B U L A XV. (XVI.)

V. 6. *Pares dum non sint vestrae fortitudinis.*

Recte Rittershusius: *Fortitudini.*

F A B U L A XVI. (XVII.)

V. 2. *Aesopus finxit consolandi gratia. Lege:*
Aesopus finxit consolandi hoc gratia.

V. 3. *Vexata saevis navi tempestatibus.*

Codices *Navis*. Recte: modo si versu quinto pro *subito* mutatur *dies* reponas *subito ut mutatur dies*. Utramque emendationem praeripuit Gudius.

V. 7. *Nimiaque nautas hilaritate extollere.*

Pro *nautas* recte Heinsius *nautae se*.

F A B U L A XVII. (XVIII.)

V. 2. *Melioris vitae tempus oratum suae.*

Docte et ingeniose Heinsius:

Meliora vitae tempora oratum sibi.

V. 3. *Ut sese abriperet hominum contumeliis.*

Codices *ariperet*. Recte Gudius: *ut sese eriperet*. Virgilius [Aen. VI, 365.]. *Eripe me his, invicte, malis.*

V. 15. *Turpe aestimantes aliquod commissum a suis.*

Repone:

Turpe autumantes aliquod commissum a suis.

V. 16. *Post aliquod tempus alios adscribi iubent.*

Repone, quod et codices habent, *adsciri iubent*.

V. 17. *Rumor legatos superiores prodidit.*

Repone:

Venter legatos superiores prodidit.

Plautus Rudente II, 7. [v. 30. 31.].

Quasi vinis Graecis Neptunus nobis suffudit mare.

Itaque alvum prodi speravit nobis salvis poculis.

V. 19. *Odore canibus anum, sed multo, replent.*

Legendum forte:

Odore canibus anum, sed spurco, replent.

V. 20. *Mandata dant, legati mittuntur statim.*

Codices scripti haec tantum habent: *Mandata dimittuntur statim.* Repone:

Mandant, dent operas ut dimittantur statim.

V. 24. *Canes, confusus subito quod fuerat fragor.*

Lege:

Canes confusi (subitus terruerat fragor.)

V. 26. *Reclamant omnes vindicandum iniuriam.*

Lege: *Ut clamant.*

V. 30. *Sed hoc feretis pro iudicio praemium.*

Recte Meursius: *Sed hoc ferent hi.*

V. 31. *Non veto dimitti, verum cruciari fame.*

Repone: *Non volo dimitti.*

V. 33. *Illi autem, qui miserunt vos tam futiles.*

Lege: *Hos tam futiles.*

V. 35. *Ita nunc legatos exspectant et posteri;*

Novumque venire qui videt, culum olfacit.

Haec a correctoribus venerunt metro indignante. Codices ita habent:

Ita nunc legatos exspectantes posteros,

Novum venire cum videt, culum olfacit.

Repone, nescio an vere, melius certe quam nunc habetur:

Ita nunc legatos quisque exspectans posterum,

Novum venire cum videt, culum olfacit.

Sed forte versus hinc excidit, ut alii plures in hac fabula.

FABULA XIX. (XX.)

V. 3. *Pervenit ad draconis speluncam ultimam.*

Heinsius mallet *ultimo*, ut *postremo*. Ego sic repono:

Pervenit ad draconis speluncam intimam

Noster IV. Prol. [v. 7.]

Quid interiore condant natura angulo.

Horat. Carm. I, 9.

Nunc et latentis proditor intimo

Gratus puellae risus ab angulo.

Sic intimus sinus, intimus recessus etc.

V. 9. *Hoc ex labore, quodve tantum est praemium.*

Repone:

Quem fructum capis

Hoc ex labore quodve tantum praemium?

Quem fructum quodve praemium capis. Ita fructum et praemium conjungit Cicero.

V. 26. *Libitina nequid de tuo faciat lucrum.*
Jamdiu a doctis observatum vel *nequod lucrum legendum esse, vel nequid lucri.*

FABULA XX.

V. 1. *Quid indicare cogitet livor modo.*
Recte olim *reposuere cogitet*; cum MSS. habeant *cogitur*.
Restat aliud corrigendum. Lege:
Quid praedicare cogitet livor modo.

FABULA XI.

V. 8. *Erat autem natus, ut aiunt, in Ceo insula.*
Repone:

Erat autem, ut aiunt, natus in Cea insula.
Cea iam olim emendatum.

V. 10. *Simul et vetustas medio dissolvit mari.*
Repone, quod toties omiserunt:

Simul et vetustas medio ut dissolvit mari.

V. 15. *Quia plures onere degravati perierunt,*
Perierunt ab Heinsio est. Recte codices *perierant*. Ideo *pauci enatant, quia plures iam perierant.*

V. 25. *Portant rogantes victum. Quos casu obvius.*
Recte Salmasius *obvios*.

V. 27. *Mecum esse cuncta: vos quod rapuistis, perit.*
Cur quaeso *rapuistis*? an *res suas in subsidium vitae colligere est rapere*? Repone:

Mecum esse cuncta: vos quod habuistis, perit.

FABULA XXIII.

V. 9. *Quid horum simile tibi contingit, Rustica?*
Repone:

Quid horum simile tibi? Contra infit Rustica.
Ita Noster saepius I, 1. *Laniger contra timens*. V. 10.
Cui senex contra Lacon. Infit, incipit; Virgilius passim.
[Aen. 5, 708. 10, 101. 860. 11, 242. 501. 12, 10.]

V. 11. *Sed illi qui invitatur, non qui invisus est.*
Dedit auctor *invitatus et invisus*. Bis accipitur *Est*.

V. 15. *Superba iactas, tegere quod debet pudor.*

Superba a Pithoeo est. Codices habent:

Super etiam jactas, tegere quod debet pudor.

Recte. *Super est insuper. Super etiam, ut Terent. Eun. V, 7. Ni miserum in super etiam patri indicares. Adel. II, 2. Etiam insuper defraudat. Pro debet lege jubet pudor.* Ceterum hic versus in edd. vet. decimus tertius venit, non, ut hodie, XVII.

V. 14. *Te circa murum video pasci stercore.*

Repone:

Te circum rura video pasci stercore.

FABULA XXIV.

V. 6. *Certo condixit pretio: secretum petit.*

Codices scripti *conduxit*. Lege et distingue:

Certo conductus pretio secretum petit. Ut conductus mercede Horat. serm. II, 7. Mercede diurna conductum pavit. Corn. Nep. praef. Nulla vidua quae non ad cenam eat mercede conducta. Simonidis venale ingenium a pluribus olim notatum.

V. 8. *Usus poëtae, ut moris est, licentia.*

Repone:

Usus poëta moris est licentia.

Ordo est: *usus est poeta licentiâ moris, h. e. licentia more concessa.*

V. 10. *Auctoritatem similis referens gloriae.*

Quocunque te vertas, nihil hinc extricabis. Repono:

Auctoritatis illa referens gratia.

Gratia et gloria passim a Librariis confunduntur, dum sectantur compendia. Noster lib. V. prol. 2.

Aesopi nomen sicubi interposuero

Auctoritatis esse scito gratia.

Et nota hic *interposuit, illic interposuero.*

V. 15. *Illi, inquit, reddent quorum sunt partes duae.*

Repone: *reddant. Reddant illi, si volunt, non ego.*

V. 14. *Verum ut ne irate dimissum te sentiam.*

Repone:

Verum et ne irate te dimissum censeas.

Ne putes me iratum te dimittere, ad cenam te invito etc.

FABULA XXV.

V. 2. *Primum esse ne tibi videar molestior.*

Codices habent, deficiente syllaba:

Primum esse tibi ne videar molestior.

Repone:

Primum esse videar ne tibi molestior.

Tibi posteriore longa. Tibi, quem varietas dstringit.
Accentus hic dignitatem pronomini addit.

V. 19. *Et mors vicina flagitabit debitum.*

Repone *flagitarit*: nam versu praecedente *desierit*.

V. 20. *Stultum admovere tibi preces existima:*

Proclivis ultro cum sit misericordia.

Existima a Pithoeo est. Mallem cum celeberrimo Burmanno *existimo*. Sed codicum unus *preces exes*, alter *precepsexis*. Unde Gudius coniecit:

Stultum admovere tibi preces sexcenties.

Quod ideo minus placet, quia sic loqui esset hominis indignantis, quod toties supplicasset. Repone:

Stultum admovere tibi preces est, Eutyche,

Proclivis ultro cum sis misericordiae.

Is Eutycheus est, cui et tertium librum dedicavit. Sane tot preces hic admovere, cum neminem nominaverit, stultissimum esset. Excidit vocabulum ex fine versus, ut lib. V. Prol. 3. et 4.

V. 24. *Tuae prius sunt partes, aliorum dein,*

Similique gyro veniunt aliorum vices.

Dein hic iambum facit, cum ubique sit monosyllabon. Codices hic habent:

Tuae sunt partes, fuerunt aliorum:

Dein simili gyro veniens aliorum prius vices.

Ubi *prius* ex priore versu in posteriorem decidit. Repone:

Tuae sunt partes: fuerant illorum prius:

Dein simili gyro venient aliorum vices.

V. 26. *Decerne quod religio, quod patitur fides.*

Malim: *quod poscit fides. Patit', poscit.*

V. 32. *Qui sint, requires; apparebunt tempore.*

Repone: *Qui sint, requiris? Interrogas me, qui sint?*

LIBER V.

PROLOGUS [IV, ed. Orell.]

V. 1. *Cum destinassem operis habere terminum.* Codices habent:

Cum destinassem terminum operis habere.

Unde recte, et sententia et metro meliore:

Cum destinassem terminum operi statuere.

V. 3. *Consilium tacito corde damnavi meum.*

Deest versui in codd. pes sextus. *Suppleverunt meum.* Recte, opinor,

Consilium tacito corde damnavi statim.

V. 4. *Nam si quis talis etiam est tituli artifex.*

Excidit in codicibus a fine dactylus: Rigaltius addidit *artifex*: satis inepte. Longe melius Freinshemius: *tituli est appetens.* Credo me in rem ipsam incidisse:

Nam si qui talis etiam tituli est aemulus.

Servius ad Aen. V, 187. *Aemula: eiusdem rei studiosa, ut Cicero: Illo aemulo atque imitatore studiorum meorum.* Exemplum ubique obvia sunt.

V. 7. *Sua cuique cum sit animi cogitatio.*

Colorque proprius.

Mendosissima haec sunt. Quid est enim *animi cogitatio*? quid *animi color*? quidve *cuique color proprius*? Apage istas labeles ab opere elegantissimo. Repono:

Sua cuique cum sit animi conscientia,

Dolorque proprius.

Rationem reddit, cur alius quisvis, qui post eum fabulas scribere velit, non in easdem incidet, quas ipse in animo habebat. Quia auctor sua *animi conscientia*, proprio dolore motus, ad fabulas scribendas accessit. Sic III, Prol. Aesopus,

Affectus proprios in fabellas transtulit.

Phaedrus quoque de se idem profitetur:

In calamitatem deligens quaedam meam. et mox:

Nec his dolorem delenirem remediis.

Cum igitur sua cuique mens sit, suus cuique dolor, una

calamitatis sors; duo homines nunquam easdem fabulas scribendas sibi deligent. *Animi conscientiam praeter alios multos Noster habet III Prol.*

Stulte nudabit animi conscientiam.

V. 12. *Quasi paucas ostenderit, ego plures dissero.* Qualis hic oratio est, tales sunt numeri: nihil pote inficetis. Codex unus: *quasi paucas tale ostendit*; alter, *ille ostendit*. Repone:

Quia paucas ille ostendit, ego plures fero. [Codices Pithoci et Remensis corrupte: *quasi paucas ille ostendit*, non *quasi paucas tale ostendit*, ut ex Neveleti mero errore refert Bentleius. Vide Orellium ad h. l.]

V. 14. *Quartum libellum dum vacive perleges.* *Vacive* a Pithoeo est, adverbium inauditum. Codices habent: *Dum varie perleges*. Repone:

Quintum libellum, cum vacarit, perleges. Sine dubio hunc *quintum*, quem Particuloni nunc mittit. Prologi, licet initio veniant, ultimi scribebantur.

POETA (V, Prol. ed. Orell.)

V. 4. *Ut quidam artifices nostro faciunt saeculo;
Qui pretium operibus maius inveniunt, novo
Si marmori adscripserunt Praxitelem suo,
Trito Myronem argento. Fabulae exaudiant
Adeo fugatae. Plus vetustis nam favet
Invidia mordax, quam bonis praesentibus.*

Locus deploratus, in quo emaculando nemo eruditorum ne sibi quidem satisfecit. Ego, dum sententiam auctoris, neglectis literarum ductibus, cogitatione verso; in ipsam veram casu nescio an sagacitate incidi: qua reperta verba sponte se offerebant. Repono:

*Qui pretium operibus maius inveniunt novis;
Si marmori adscripsere Praxitelen, Scopan
Aeri, Myronem argento, tabulae Zeuxidem.
Adeo fucatae plus vetustati favet
Invidia mordax, quam bonis praesentibus.*

Ubi vdes ex suo factum esse *Scopan*; ex *Detrito* (sic enim codices, non *trito*) *aeri*: ex *fabulae exaudiant*, *Tabulae Zeuxidem*; ex *Fugatae vetustis nam*, *Fucatae vetustati*. Scilicet cum novis operibus vetusta nomina adscribendo *fucus* temptori factus est. De *Scopa* et reliquis, qui in dictis maeris excelluerunt, habes omnia apud Junium De

Pictura veterum. Ceterum et facilis et egregia iam sententia est: cumque emendationes tam longa serie altera succedant alteri, non possunt in lingua emortua non esse verae.

FABULA I.

V. 2. Athenas occupavit imperio improbo.

Repone:

Athenas cum occupavit imperio improbo.

V. 3. Ut mos est vulgi, passim et certatim ruunt FELICITER subclamant.

Repone:

Ut mos est vulgus passim et certatim ruit;

Feliciter subclamat: ipsi principes etc.

Codices habent ruit. *Vulgus et Principes hic opponuntur.*

V. 8. Ne defuisse noceat, repunt ultimi.

Codices repetunt. Recte Rittershusius: *reptant ultimi.*

FABULA II.

V. 11. Scio quod virtuti non sit credendum tuae.

Recte Gronovius: *Scio quam virtuti.*

FABULA III.

V. 7. Quia non fuisse mentem laedendi scio.

Repone:

Cui non fuisse mentem laedendi scio.

V. 11. Hoc argumentum veniam mage dari docet

Qui casu peccat, quam qui consilio est nocens.

Codices non habent mage. Repone:

Hoc argumentum veniam danda m illi docet,

Qui casu peccat: nam qui consilio est nocens.

FABULA IV.

V. 5. Tuum libenter prorsus adpcterem cibum.

MS. *Libenter tuum.* Repone:

Libenter istum prorsus adpeterem cibum.

V. 8. Periculosum semper vitavi lucrum.

Rectius codex Pithoei:

Periculosum semper reputavi lucrum.

Reputavi lucrum esse rem periculosam.

V. 9. *Sed dicis qui rapuere divitias, habent.*

Repone:

Sed dices, qui latuere, divitias habent.

Vides qui latuere opponi eis qui deprenti sunt.

FABULA V.

V. 18. *Verum ut subesse pallio contenderent.*

Heinsius *Verrem*. Non placet.

V. 22. *Hoc vidit fieri Rusticus: Non mehercule.*

Recte iam Heinsius: *Hoc videt ut fieri.*

V. 32. *Pervellit aurem vero quem celaverat.*

Rursus Heinsius *Verri*. Non assentior.

V. 41. [VI, 3. ed. Orell.] *Sed temperatae suaves
sunt argutiae.*

Repone:

Sed temperatae suave sunt argutiae

FABULA VI. [VII. ed. Or.]

V. 2. *Accessit alter aequae defectus pilis.*

Repone:

*Accedens alter aequae defectus pilis,
Eia, inquit etc.*

V. 7. *Quem spes delusit, huic querela convenit.*

Repone:

Quem spes delusit, huic querela haec convenit.

FABULA VII. [VIII. ed. Or.]

V. 8. *Nec opinans, et sinistram fregit tibiam*

Recte Neveletus: *necopinus: ut supra I, 9. [v. 6.]*

*Ipsum accipiter necopinum rapit. Codices hic: Nec opia
sed sinistram.*

V. 17. *Et incipiebat Princeps ingredier. Eum
Adducit pretio, precibus.*

Versus prior ob malos numeros exhibendus. Codices
habent: *Et incipiebat princeps abduci reum, ingredi a se
reducit pretio.* Repone:

*Erat factururus ludos quidam nobiles:
Et ut incipiebat posse princeps ingredi,
Inducit pretio, precibus.*

V. 25. *Chorus reducto tunc et notum canticum*

Imposuit, cuius haec fuit sententia.

Haec neque sensum ullum habent et immane quantum a codicum scriptura discrepant; ii sic habent:

Tunc chorus ignotum more docto canticum

Imposuit.

Repone:

Tunc chorus ignotum more docto canticum

Insonuit

hoc est: Novum de more canticum chorus insonuit. Horat. Carm. II, 13. [v. 26—28.]

Et te sonantem [plenius aureo,

Alcaee, plectro] dura navis,

Dura fugae mala, dura belli.

V. 28. *In plausus consurrectum est. Jactant basia.*

Tibicen gratulari fautores putat.

Restitue, quod codices exhibent,

In plausus consurrectum est. Jactat basia

Tibicen, gratulari fautores putat.

Nisi enim ipse iactasset basia, qui potuissent equites stultum tibicinis errorem intelligere? Profecto ex gestu illo intelligebant, non alio pacto. [Jactat etiam Orellius recepit. Frustra pluralem defendere conatur Burmannus.]

V. 52. *Iteratur illud. Homo meus se in palpito.*

Repone:

Iteratur. Illic homo meus se in pulpito.

Hic et illic eleganter pro tunc; ut I, 10. [imo fab. 11. v. 6.]

Hic auritulus

Clamorem subito totis tollit viribus.

FABULA VIII.

V. 1. *Cursu volucris pendens in novacula.*

Repone:

Cursu ille volucris pendens in novacula.

FABULA IX.

V. 5. *Monstrabat vitulus, quo se pacto plecteret.*

Recte alii reposuerunt: *Quo se pacto flecteret.*

FABULA X.

V. 1. *Adversus omnes fortis et velox feras.*

Codices fortes et veloces. Recte Heinsius:

Adversus omnes fortis et velox feras.

Fortis adversus apros, leones; velox contra lepores, cervos.

V. 3. *Languere coepit annis ingravantibus.*

Repone:

Languere ut coepit annis ingravantibus

V. 5. *Adripuit aurem.* Recte Heinsius *aure.*

V. 7. *Canem objurgabat. Cui latrans contra senex.*

Codices verso ordine: *cui senex contra latrans.* Atqui *latrare* nusquam primam corripit; cum a gravi vastoque sono verbum ipsum fictum fuerit. Neque tamen hilo melior erit versus, si *latrans* a pede sexto ad quartum reduxeris. Dedit Auctor:

Canem obiurgavit. Cui senex contra Lacon.

Lacon fortis et velox adversus omnes feras. Horat. Epod.

VI. [v. 5. seqq.]

Nam qualis aut Molossus aut fulvus Lacon,

Amica vis pastoribus,

Agam per altas aure sublata nives,

Quaecunque praecedet fera.

Eleganter autem, cum prius canis dixisset, postea intulit *Lacon*: ut Virgil. Aen. XII, 750.

Inclusum veluti si quando flumine nactus

Cervum ac puniceae septum formidine pennae,

Venator cursu canis et latratibus instat:

Ille autem insidiis ac ripa territus alta

Mille fugit refugitque vias: at vividus Umber

Haeret hians iam iamque tenet.

V. 8. *Non te destituit animus, sed vires meae.*

Lege: *Non me destituit.* [Coniectura prorsus inutilis.]

V. 9. *Quod fuimus laudas, iam damnas quod non sumus.*

Versus male natus. *Damnas* priore longa in pede quarto, ut supra *Latrans* metrum corrumpit. Codices ita habent:

Quod fuimus laudas, iam damnas quod sumus.

Recte Gudius:

Quod fuimus lauda, si iam damnas quod sumus.

Explicit liber quintus et ultimus.

**PUBLII SYRI
ET ALIORUM VETERUM
SENTENTIAE.**

Ab álio expectes, áleri quod féceris.	
Ab amánte lacrimis rédimas iracúndiam.	
Abséntem laedit, cum ébrio qui lítiget.	
Ad cálamitatem quílibet rumór valet.	
Ad poénitendum properat, cito qui iúdicat.	5
Ad trístem partem strénua est suspício.	
Aegré reprendas, quód sinas consuéscere.	
Aliéna nobis, nostra plus aliís placent.	
Aliénus aces homini ingénuo acerba est sérvitus.	
Aliénus est omne, quícquid optandó venit.	10
Amáns iratus múlta mentitúr sibi.	
Amáns quid cupiat, scit; quid sapiat, nón videt.	
Amáns quod suspicátur, uigilans somniat.	
Amáns, ita ut fax, agitando ardescít magis.	
Amáre et sapere uix Deo concéditur.	15

---

1. *Ab alio spectes, alteri quod feceris.*
Sic Scaliger et Gruterus. Codices nostri *Expectes*, atque ita apud Senecam extat Ep. XCIV.

Amáre iuveni frúctus est, crimén seni.
 Amés parentem, si aéquus est; si alitér, feras.
 Amíci vitia sí feras, facis tua.
 Amíssum quod nescítur, non amíttitur.
 Amor ánimi arbitrio súmitur, non pónitur. 20
 Amor éxtorqueri nón pote, elabí pote.
 Amóris vulnus sánat idem, qui facit.
 Amór misceri cúm timore nón potest.
 Animó dolenti níhil oportet crédere.
 Anús cum ludit, mórti deliciás facit. 25
 Apérte mala cum est múlter, tum demum ést bona.
 Aváro quid mali óptes, nisi Uiuás diu?
 Avárum facile cápias, ubi non sís idem.
 Avárus animus núllo satiátur lucro.
 Avárus, nisi cum moritur, nil recté facit. 30
 Aut ámat aut odit múlter: nihil est tértium.
 Auxília humilia firma consensús facit.

BENE cógitata, si éxciunt, non óccidunt.
 Bene dórmit, qui non séntit, quam male dórmiat.
 Benefícia plura récipit, qui scit réddere. 35
 Benefícium accipere líbertatem est véndere.
 Benefícium dando accépit, qui digno dedit.
 Benefícium dignis úbi des, omnes óbligés.

19. Dimissum quod nescitur, non amittitur.

Sic et nostri codices dimissum. Perperam. . Quod enim dimittitur, seu a volente sive ab invito, certe a conscio dimittitur et nesciri non potest. Repone: Amisum quod nescitur: ut in locuplete domo, ubi multa supersunt, Et dominum fallunt et prosunt furibus.

20. Animi arbitrio amor sumitur, non ponitur.

Sic a Scaligero et Grutero. Nostri codd, alio ordine, numeris melioribus:

Amor animi arbitrio sumitur, non ponitur.

22. Amoris vulnus idem, qui sanat, facit.

Hoc ὄσπερον πρότερον est. Repone:

Amoris vulnus sanat idem, qui facit:

Et sic fere codex Trin. Amoris vulnus idem est qui facit.

27. Avaro quid mali optes, nisi ut vivat diu.

Tolle ut fide codicis Caiani, versu gratulante et lege Vivas.

29. Beneficium qui dare nescit, iniuste petit.

Sic et codices nostri, sed repone: Dare qui nescit.

Beneficium dare qui nescit, iniuste petit.	
Beneficium qui dedisse se dicit, petit.	40
Beneficium saepe dare, docere est reddere.	
Bene perdis gaudium, ubi dolor pariter perit.	
Bene perdit nummos, iudici quos dat nocens.	
Bene vexit is, qui potuit cum voluit mori.	
Bis emori est, alterius arbitrio mori.	45
Bis gratum est, quod dato opus est, ultro si offeras.	
Bis interimitur, qui suis armis perit.	
Bis peccas, cum peccanti obsequium accommodas.	
Bis vincit, qui se vincit in victoria.	
Blanditia, non imperio, fit dulcis Venus.	50
Bona comparat praesidia misericordia.	
Bona fama in tenebris proprium splendorem obtinet.	
Bona mors est omnis, vitae quae exstinguit mala.	
Bona nemini hora est, ut non alicui sit mala.	
Bonarum rerum consuetudo est pessima.	55
Bonitatis verba imitari, maior malitia est.	
Bonorum crimen est officiosus miser.	
Bonum ad virum cito moritur iracundia.	
Bonum est fugienda aspicere in alieno malo.	
Brevis ipsa vita est, sed malis fit longior.	60
Caeci sunt oculi, cum animus alias res agit.	
Careret periculo, qui etiam cum est tutus cavet.	
Casta ad virum matrona parendo imperat.	
Casus quem saepe transit, aliquando invenit.	
Cito ad naturam ficta reciderint suam.	65

45. *Bene perdit nummos, iudici cum dat nocens.*

Rectius codex Leidensis:

Bene perdit nummos, iudici quos dat nocens.

46. *Bis est gratum, quod opus est, ultro si offeras.*

Invenuste cadit accentus in posteriorem τοῦ Gratum, cum prior longa sit. Nostri Codd. Bis gratum est. Repone:

Bis gratum est, quod dato opus est, ultro si offeras.

Nisi addideris dato, sententia quoque friget.

55. *Bona mors est homini, vitae quae exstinguit malu.*

Abest a cod. Trin. homini, pro quo Cottonianus animi. Lege:

Bona mors est omnis, vitae quae exstinguit mala.

65. *Ficta cito ad naturam reciderint suam.*

Cito ignominia fit superbi glória.
 Comés facundus in via pro vehículo est.
 Consuéta vitia férinus, nova repréndimus.
 Contra ímpudentem stulta est nimia ingénuitas.
 Cotídie damnátur, qui sempér timet. 70
 Cotídie est detérior posteriór dies.
 Crimén relinquit vítae, qui mortem appetit.
 Crudélem medicum intémperans aegér facit.
 Crudélis est, non fórtis, qui infantém necat.
 Crudélis est in re ádversa obiurgátio. 75
 Crudélis lacrimis páscitur, non frángitur.
 Cui nólis saepe irásci, irascarís semel.
 Cui omnés bene dicunt, póssidet populí bona.
 Cui plús licet quam pár est, plus vult quam licet.
 Cui sémper dederis, úbi negas, rapere ímperas. 80
 Cuivis dolori rémedio est patiéntia.
 Cuivís potest accidere, quod cuiquam potest.
 Cum inimíco nemo in gratiam tutó redit.
 Cum vítia prosunt, péccat qui recté facit.

DAMNARE est, obiurgáre cum auxilio ést opus. 85
 Damnum áppellandum est cúm mala famá lucrum.
 Darí bonum quod pótuít, auferri potest.
 Delíberando saepe perit occásio.
 Delíberandum est diú, quod statuendum ést semel.
 Despícere oportet, quícquid possis pérdere. 90
 Didicére flere féminae in mendacium.
 Diés quod donat tíneas: cito raptúm venit.
 Diffícilem oportet aúrem habére ad crimina.
 Discípulus est prióris posteriór dies.

Ut iambus fiat, sic reponere:

Cito ad naturam ficta reciderint suam.

68. *Consueta vitia ferimus, non reprehendimus.*

Sic et nostri codd. sed sine aculeo. Dederat auctor:

Consueta vitia ferimus, nova reprehendimus.

82. *Cuivis dolori remedium est patientia.*

Sic et nostri: sed reponere Remedio.

90. *Despicere oportet, quod possis deperdere.*

Numeri invenusti sunt. Reponere:

Despicere oportet, quicquid possis perdere.

Ita cod. Trin. et Sidn. nisi quod habeant *Aspicere*.

Discórdia fit cárior concórdia. 95
Diu ápparandum est béllum, ut vincas céterius.
Dolór decréscit; úbi quo crescat nón habet.
Ducis in consilio pósita est virtus mílitum.
Dum víta grata est, mórtis conditio óptima est.

ET dcést et superest míseris cogitátio. 100
Etiám capillus únus habet umbrám suam.
Etiám celeritas in desiderió mora est.
Etiám innocentes cógit mentirí dolor.
Etiám in peccáto recte praestatúr fides.
Etiám óblivisci, qui sis, interdum éxpedit. 105
Etiám qui faciunt, oderint iniúriam.
Excélsis multo fácilis casús nocet.
Ex vitio alterius sápiens emendát suum.

FACILITAS animi ad pártém stultitiáé rapit
Factúm tacendo, crimen facias ácrius. 110
Fatétur facinus is, qui iudiciúm fugit.
Felix improbitas optimorum est calamitas.
Ferás facilia, ut difficilia pérferas.

95. Difficilem habere oportet aurem ad crimina.

Tres ex nostris oportet habere. Repone:

Difficilem oportet aurem habere ad crimina.

100. Et deest et superat miseris cogitatio.

Sic et nostri: Repone tamen superest.

105. Et oblivisci quid sis interdum expedit.

Recte codex Caianus: qui sis.

106. Etiam qui faciunt, oderunt iniuriam.

Nostri quoque oderunt. Scaliger odio habent. Repone:

Etiam qui faciunt, oderint iniuriam.

hoc est, odisse vellent, si ab alio fieret.

115. Fer difficilia, facilia levius perferes.

Sic Gruterus, metro repugnante. Scaliger hoc modo:

Fer difficilia, ut et facilia perferas.

Codex Trin. et Caianus:

Feras difficilia, ut facilia perferas.

Atque ita Sidneianus, nisi quod ante Perferas inserat Levius.

Cottonianus autem:

Feras facilia, ut facilius levius perferas.

Credo ab auctore fuisse:

Feras facilia, ut difficilia perferas.

Feras, non culpes, quód mutari nón potest.
Fidém nemo unquam pérdit, nisi qui non habet. 115
Fidém qui pérdit, pérdere ultra nil potest.
Fidém qui perdit, quó se servet réliquo?
Fidés, ut anima, unde abiit, eo nunquám redit.
Formósa facies múta commendátio est.
Fortúna cum blanditur, captatum venit. 120
Fortúna ad omne plús quam consilium valet.
Fortúnam citius réperias, quam rétimeas.
Fortúna, nimium quém fovet, stultúm facit.
Fortúna obesse núlli contenta ést semel.
Fortúna quo se, eodem et inclinát favor. 125
Fortúna vitrea est; tum, cum splendet, frángitur.
Frugálitas miséria est rumoris boni.

121. *Fortuna plus homini quam consilium valet.*

Codices nostri: *Fortuna homini plus: vel Homine. Repone:*

Fortuna in re omni plus quam consilium valet. vel

Fortuna ad omne plus quam consilium valet.

127. *Frugalitas inserta est rumoris boni.*

Hic versiculus Publii Syri est, a Gellio Macrobioque laudatus. *Inserta*, inquit Scaliger, est emblemata, ut in annulo: vel instita, ut in veste; *Frugalitas* ergo est ornamentum vel accessio bonae famae. Atqui illud *inserta* nusquam alibi Latinis cognitum: nec sententia quicquam habet Publiani coloris. Plerique codices habent:

Frugalitas incerta est rumoris boni.

Atque hanc lectionem Salmasius ad Solinum probat; quia *Frugalitas* nonnunquam *Avaritiae* famam habet; ab his laudatur, ab illis culpatur. Nec tamen aut bene Latine hoc dicitur; aut ad Publii acumen et elegantiam attingit. Repone, quod in codice Macrobiani Cottoniano mille annorum reperi:

Frugalitas miseria est rumoris boni.

Frugaliter nempe vivere, perinde est ac *parce*, *duriter*, *misere* vivere; nisi quod cum *rumore* fit bono. Ita hic accipitur *miseria*, ut *Tarent.* Heant. III, 2.

Sed habet patrem quendam avidum, miserum atque aridum.

et *Plaut.* *Parce ac misere* *vicitare*. *Miseria rumoris boni*, ut *res ingentis exempli* etc. Porro in hac sententia non laudari, sed infamari *frugalitatem*, testem do *Sarisberiensem*, ante annos DCC saeculi sui doctissimum, *Policrat.* VIII, 13. *Luxuriam* *persequi* *videor ad laudem frugalitatis*: *mihique ab insulsis inepte viventibus et indiscrete loquentibus, illud Publii Clodii subsannando ingeritur, quia Frugalitas boni rumoris miseria est.* Sic ibi codd. *poscente etiam sententia.* Editores tamen ibi quoque *dederunt Inserta.*

Furór fit laesa saépius patiéntia.

GRATUM facit fortúna, cui nemo invidet.
 Grave crimen, etiam léviter cum dictum ést, nocet. 150
 Gravióra quaedam sunt periclis rémedia.
 Gravissimum est impérium consuetúdinis.
 Graviús nocet, quodcúmque inexpertum áccidit.

HABET suum venénium blanda oratio.
 Herédem ferre utilius est, quam quaérere. 135
 Herédis fletus súb persona risus est.
 Heu quam difficilis glóriæ custodia est!
 Hominem éxperiri multa, paupertás iubet.
 Homini consilium tunc deest, cum multa invenit.
 Homo tóties moritur, quóties amittit suos. 140
 Honéste servit, qui sucumbit témpori.
 Honós honestum décorat, inhonestum notat.

IGNOSCITO saepe álteri, nunquám tibi.
 Illó nocens se dámnat, quo peccat die.
 Impune pecces in eum, qui peccat prior. 145
 In amóre semper méndax iracundia est.
 In cálamitoso risus etiam iniuria est.
 In nullum avarus bonus est, in se péssimus.
 Inférior discit, quicquid peccat superior.

129. Facit gratum fortuna, quem nemo videt.

Sic Scaliger et Gruterus: nec aliter codices nostri; nisi quod unusquam. Repono:

Gratum facit fortuna, cui nemo invidet.

151. Graviora quaedam sunt remedia periculis.

Concinnius hoc modo:

Graviora quaedam sunt periculis remedia.

145. Impune in eum pecces, qui peccat rarior.

Ita vulgo fertur, aut nulla sententia aut improbissima. Codices nostri pecces in eum. Repono:

Impune pecces in eum, qui peccat prior.

Terentius Prol. Eunuchi:

*Tum si quis est, qui dictum in se inclementius
 Existimarit esse, sic existimet:*

Responsum non dictum esse, quia laesit prior.

149. Inferior rescit, quicquid peccat superior.

Omnés aequo animo parent, digni ubi imperant.
O vita misero lónga, felici brevis! 210

PARENS iratus in se est crudelissimus.
Pars b́enefici est, quod ṕetitur, si bellé neges.
Pars b́enefici est, quod ṕetitur, si citó neges.
Patiéndo multa, véniunt quae nequeas pati.
Paucórum improbitas úniversis calamitas. 215
Peccatum extenuat, qui celeriter córrigit.
Peiora querulo cogitat mutús dolor.
Perfúgere ad inferiórem, seipsum est tradere.
Pericla timidus, étiam quae non sún, videt.
Populi ést mancipium, quisquis patriae est útilis. 220
Post calamitatem mémoria alia est calamitas.
Potens misericors pública est felicitas.
Potenti irasci sibi periculum est quaerere,
Praesens est semper, qui absens etiam ulciscitur.
Prius negatum póst fecisse, est fallere. 225
Probus libertus sine natura est filius.
Pudór dimissus numquam redit in gratiam.
Pudor doceri nón potest, nasci potest.
Pupillus hominis avidi est aetatis brevis.

217. *Peiora multo cogitat mutus dolor.*

Repone:

Peiora querulo cogitat mutus dolor.

Ovid. Trist. III, 8.

Et nunquam queruli causa doloris abest.

225. *Prius negare, post fecisse, fallere est.*

Sic a Grutero est: repone:

Prius negatum post fecisse, est fallere.

229. *Pupillus est avarus aetatis brevis.*

Ita Scaliger et Gruterus, nullo sensu. MStus apud Gruterum: **Ho-**
mines avaros pupillos aetatis esse brevis. ubi corrigendum:
Hominis avari pupillos. Et iambus sic constituendus:

Pupillos hominis avidi est aetatis brevis.

Avidus idem qui avarus: ut Terent.:

*Sed habet patrem quendam, avidum, miserum atque
aridum.*

Persius Sat. II, 12.

*Pupillumve utinam, quem proximus heres
Impello, expungam; namque est scabiosus et acrí
Bile tumet.*

QUICQUID futurum est summum, ab imo nascitur. 230

Qui pro innocente dicit, satis est eloquens.
 Qui se ipse laudat, cito derisorem invenit.
 Quod aetas vitium posuit, aetas auferet.
 Quod quisque amat, laudando commendat sibi.
 Quod vult habet, qui velle quod satis est potest. 235

RARUM esse oportet, quod diu carum velis.
 Remedium frustra est contra fulmen quaerere.

SAPIENS quod petitur, ubi tacet, breviter negat.
 Secreto amicos admone, lauda palam.
 Sibi ipsa improbitas cogit fieri iniuriam. 240
 Sibi ipse dat supplicium, quem admissi pudet.

TAM deest avaro quod habet, quam quod non habet.
 Timidus vocat se cautum, parcum sordidus.
UBI peccat aetas maior, male discit minor.
 Veterem ferendo iniuriam invites novam. 245

VERSUS TROCHAICI.

ALEATOR, quanto in arte est melior, tanto est nequior.

Benevoli coniunctio animi maxima est cognatio.
 Conscientia animi nullas invenit linguae preces.

224. *Qui seipsum, cito derisorem invenit.*

Lege: Qui se ipse laudat.

229. *Remedium, fraus est, contra flumen quaerere.*

Ambigit Gruterus de lectionis huius sinceritate. Et merito quidem; nam sensu cassa est. Reponendum:

Remedium frustra est contra fulmen quaerere.

240. *Benevoli coniunctio animi maxima est cognatio.*

Ita nostri codd. Male Gruterus inter iambicos posuit:

Benevolus animus maxima est cognatio.

Et iterum:

Coniunctio animi maxima est cognatio.

241. *Conscientia amici nullius linguae invenit preces.*

Sic a Grutero est; sed neque sententia neque numeri sibi constant. Cod. Trin. Nullus invenit linguae. Repon e:

- Dixeris maledicta cuncta, ingratum cum hominem dixeris.
- Est honesta turpitudine pro bona causa mori. 250
- Exul is, cui nusquam domus est, sine sepulcro est mortuus.
- Feminae tutelam gerere, desperare est otium.
- Frustra, cum ad senectam est ventum, repetas adolescentiam.
- Fulmen est, ubi cum potestate habitat iracundia.
- Habet in adversis auxilia, qui in secundis commodat. 253
- Heu, dolor quam miser est, qui in tormento vocem non habet!
- Heu, quam miserum est ab eo laedi, de quo non ausis queri!
- Homo qui in homine calamitoso est misericors, meminit sui.
- Improbe Neptunum accusat, qui iterum naufragium facit.
- In malis sperare bene, nisi innocens, nemo solet. 260
- Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum.
- Irritare est calamitatem, cum te felicem vocas.
- Ita amicum habeas, posse ut facile fieri hunc inimicum putes.

Conscientia animi nullas invenit linguae preces.

Phaedrus III. Prolog.

Stulte nudabit animi conscientiam.

Sensus fere idem est, qui supra:

Nocens precatur, innocens irascitur.

245. *Feminarum curam gerere desperare est otium.*

Ita Scaliger et Gruterus: sed codices nostri omnes Feminae, tres Naturam pro Curam. Repone:

Feminae tutelam gerere, desperare est otium.

249. *Heu, dolor quam miser est, qui in tormentis vocem non habet.*

Melius nostri omnes Tormento.

256. *Ita habeas amicum, posse ut fieri inimicum putes.*

Laudatur ut Publii Syri Gellio XVII, 4. Macrobio Saturn. II, 7. Johanni Sarisberiensis VIII, 14. Omnes tamen alio ordine. Ita amicum habeas. Porro Gellius et codex Macrobianus vetus habent hunc post fieri. Utrumque firmant codices nostri Sententiarum. Repone ex eod. Caiano:

Mortuo munus qui mittit, nil dat illi, adimit sibi.
 Nescias quid optes, aut quid fugias; ita ludit dies. 265
 Nulla quae multos amicos recipit, angusta est domus.
 Nulla tam bona est fortuna, de qua nil possis queri.
 Nusquam melius morimur homines, quam ubi libenter
 viximus.
 Objurgari in calamitate gravius est quam calamitas.
 Quanto serius peccatur, tanto incipitur turpius. 270
 Saepe dissimulare satius, quam vel ulcisci, fuit.
 Thesaurus in sepulcro ponit, qui senem heredem facit.

---

*Ita amicum habeas, posse ut facile fieri hunc inimicum
 putes.*

262. *Objurgare in calamitate, gravius est quam ca-
 lamitas.*

Sic Gruterus; sed corrigendum objurgari.

264. *Saepe dissimulare, quam vel ulcisci, satius fuit.*

Sic Scaliger et Gruterus. Repone numeris melioribus:

Saepe dissimulare satius, quam vel ulcisci fuit.

F I N I S.

**Ex Ang. Maji classicor. Auctor. Tom. III. p.
 358—364.**

DE

ANTIQUIS ALIQUOT EPIGRAMMATIBUS.

Illustrium romanorum elogia in vaticano codice legi, epigrammatibus comprehensa XXII, quae cum propter poeseos spiritum, et nescio quem seculorem colorem, classica mihi et vetera viderentur; mox in ea opinione confirmatus sum, lecta Burmanni latina anthologia veterum epigrammatum, ubi ex his tria comperi edita,

eetera vero desiderari. Nempe extant lib. II. 41. de Scipione; 52. de Catone; 63. de Julio Caesare; primum quidem e schedis Heinsii, alterum ex codice Aeneae Silvii; tertium ex Pithoeo atque Fabricio. Praeter vero Burmannum, catalecta veterum poetarum consului a Scaligero edita; item congesta a Pithoeo poemata vetera; quae duae collectiones epigrammatum insigniores sunt: sed frustra fui; nullam enim ex vaticanis epigrammatibus, praeter illa tria deprehendi esse vulgata. Diutius ergo vestigandum non iudicavi, praesertim quia diligentiam infinitamque Burmanni memoriam nihil eiusmodi, quod quidem in impressis libris extaret, effugisse sperabam. En igitur vaticanum anthologiae latinae incrementum, quod nos alias fortasse cumulabimus. Nunc vero ab hac editione ne tria illa quidem epigrammata cognita (quae sunt apud nos X. XIV. XV.) abesse volumus, tum quia varietas lectionum nonnulla est; tum quia incognita [sic] testimonium quodammodo incognitis, quorum in contubernio sunt, suppeditant.

C A R M I N A

DE VIRIS ILLUSTRIBUS ROMANIS

T A M

CONSULIBUS QUAM IMPERATORIBUS ET REGIBUS.

I.

Quisquis ad ista moves fulgentia limina gressus
 Priscorum poteris venerandos cernere vultus.
 Hic pacis bellique viros, quos aurea quondam
 Roma tulit, caeloque pares dedit inclyta virtus.
 Inclyta si placeant tantorum gesta virorum,
 Pasce tuos inspectu oculos, et singula lustra.

II. Romulus.

Hic nova qui celsae fundavit moenia Troiae
 Urbem romanam proprio de nomine dictam.
 Infantem gelidi proiectum ad Tibridis undam
 Uberibus fecunda piis Laurentia pavit.
 Ausus finitimas praedari fraude Sabinas,
 Fortem fortis humi prostravit Acrona duello.

III. M. Furius Camillus.

Qui fuit en patriae quondam spes ampla ruentis,
 Hic Senonum propria domuit virtute furores:
 Vicit et opposito quos clausit Marte Faliscos,
 Brachia fallaci religata in terga magistro.

IV. P. Decius.

Hic est qui vitam patriae devovit amatae
 Dum furor oppositos agitaret ad arma Latinos,
 Scaevaque crudelem cecinissent classica pugnam:
 Inter tela aciesque virum cuneosque pedestres
 Candida sacrato religatus tempora vitta
 Ante aciem moriens crudelibus occidit armis.

V. M. Curius Dentatus.

Quid iuvat imperio populos vexisse potenti,
 Fulvaeque mygdoniis ornasse palatia gemmis?
 Quanquam civis inops toto notissimus orbe
 Hic fuit egregio domuit qui marte Sabinos.
 Fregerit ipse licet (1) ingentis robora Pyrrhi,
 Pauperiem lato Samnitum praetulit auro.

VI. Gaius Fabricius.

Contentus modico tectique habitator egeni
 Hic erat, et renuit devicti munera Pyrrhi:
 Sprevit et oblatos Samnitum munera servos,

---

1) Fit longa postrema syllaba propter caesuram.

Respuit immensi locupletis ponderis aera,
 Horruit infamem scelerata fraude magistrum
 Pocula pollicitum regi miscere veneno.

VII. Q. Fabius Maximus.

Vir fuit iste ferox qui totus fronte verenda,
 Vir fuit egregius belli praeclarus et armis.
 Captivos modici quamquam pauperrimus agri
 Exemit pretio Poenorum in vincula missos.
 Is qui cunctando nisi punica fregerit (1) arma,
 Nulla foret latiis romana potentia terris.

VIII. Nero Claudius.

Armorum virtute potens Nero Claudius hic est.
 Coniunctus Livio picentis ad arva Metauri
 Prostravit libycas memorando Marte cohortes.
 Fortunata tui iuvenis metuende furoris!
 Ausus es ignari iacere ad tentoria regis
 Cervicem libyci media inter tela tyranni.

IX. M. Marcellus.

Tu primus libycom Nolae sub moenibus hostem
 Insidiis periture tuis Marcelle fugasti.
 Cumque syracusii quondam raperetur (2) honoris
 Pompa tibi, albano gessisti in monte triumphum.
 Praedonum deprensa manu venerandaque multis
 Luctibus, heu patrio caruerunt ossa sepulcro.

X. Scipio.

Ille ego sum patriam poeno qui ex Marte cadentem
 Sustinui, rapuique feris ex hostibus urbes
 Hispanas, Hannonisque acies (3) magnumque Syphacem
 Perdomui, et fractum totiens armisque repulsum

---

1) Cod. noverit.

2) Cod. negaretur, quod mutavi metri gratia.

3) Burmannus artes.

Hannibalem, victorque ferox (1) mihi regna subegi
Punica, et excelsas durae (2) Carthaginis arces.

XI. Gaius Marius.

Et genus et nomen merui virtute feroci
Rusticus arpinas bellorum maximus auctor.
Effera post numidae quam fregimus arma Iugurthae,
Cimbrica praeclaros geminavit pompa triumphos.
Exegi civile nefas servilibus armis,
Et me syllani fregerunt arma furoris.

XII. Gaius Scaeva.

Ignem calens belli mediaque in caede cruentus,
Pompeiana phalanx patulis exire ruinis
Dum furit et properat claustrorum frangere turres,
Scaeva ego Caesarei defendi culmina valli.
Dum timet oceanus praedari Caesaris arma,
Textum pampineae gessi sublineae coronae.

XIII. Pompeius.

Arma tuli quondam toto victricia mundo,
Qui pelago Cilicas et pontica regna subegi.
Vis mea quos profugus promoverat exul ad arma
Bellorum virtute truces prostravit Hiberos.
At me post soceri civilia bella cruenti
Dextera Septimii phariis laceravit in undis.

XIV. M. Porcius Cato.

Cerne hic ora (3) sacri semper veneranda Catonis:
Libertate potens animoque invictus et armis
Avius incerto peragravit tramite Syrtes:
Libertatis enim dulcedine captus amatae,

---

1) Male Burm. atque etiam fera.

2) Ita Burm. At cod. altae.

3) Male Burm. ossa, quoniam inscriptio fit imagini.

Ne sua servitio premerentur colla tyranni
Fortia crudeli penetravit viscera (1) ferro.

XV. Iulius Caesar.

Ille hic magnanimus, qui claris arduus actis
Non timuit generum nec inertia signa (2) senatus,
Ne sibi Gallorum raperetur pompa triumphi,
Intulit invictus (3) per civica viscera ferrum.
Vis invicta viri reparata caede (4) Britannos
Vicit et hostiles Rheni conpescuit undas.

XVI. Iulius Caesar.

Caesar ad imperium civili sanguine partum
Venisti famulasque manus fortuna tetendit.
Ipsa tibi cessit tellus et iussibus aequor
Paruit omne tuis. Verum invidiosa potestas
Et suspectus honos adimunt civilibus armis
Imperium vitamque tibi formidine regni.

XVII. Iulius Caesar.

Germanos domui Caesar Gallosque potentes,
Cesserunt signis omnia regna meis.
Et generum vici natosque ferumque Catonem
Imperioque fuit subdita Roma meo.
In tantis opibus me fors inimica peremit
Omnis et immiti gloria sorte ruit.

XVIII. Epitaphium Iulii Caesaris.

En adsum Caesar. Quis me praestantior armis?
Quis prior eloquio? quis me clementior alter
Egregia pietate fuit? Quoscunque subegi,

---

1) Burm. melius pectora.

2) Burm. tela.

3) Burm. inmitis.

4) Burm. classe.

Hos vici pietate magis quam fortis (1) in armis.
 Plus mecum fortuna fuit, plus omnibus uni
 Quam mihi (2) dii dederunt. Gestis belloque refulsi,
 Germanos domui populos Gallosque potentes,
 Atque tripartitum tenui sub fascibus orbem.
 Deleri haud potuit virtus, non inclyta fama,
 Haud parricida meum potuit restringere nomen.
 Qua rapitur Titan curru, qua vergitur axis,
 Hac Zephyrus nostros referet per saecula triumphos.

XIX. Caesar Augustus.

Quae mihi sancta dabit grandes expromere laudes
 Musa tuas? Iam pauca canam. Tu Caesaris alti
 Ultus 'es indignam memorando nomine mortem:
 Actiaco et pharias superasti in gurgite classes:
 Tranquillumque tuis faciens virtutibus orbem,
 Clausisti reserata diu sua limina Iano.

XX. Augustus.

Solus habes aquila corvos laniante triumvir
 Imperium victusque tuis Antonius armis
 Leucadio et regina freto: Ianumque bifrontem
 Clausisti. Ac toto cum feceris otia mundo
 Teque audes conferre Deo, te Livia sortis
 Dicitur humanae tandem monuisse veneno.

XXI. Tiberius.

Claudius egregie vixit privatus et insons
 Imperiis, Auguste, tuis; simulataque virtus (3)

---

1) Cod. fastus.

2) Cod. sibi. [Locus in vitio iacet, ut etiam huius epigrammatis versus ultimus.]

3) Reliqua epigrammatis pars desideratur.

XXII. Traianus.

Caesareos toto referens hic orbe triumphos
Notus erat mundi quondam pietate gementis.
Inclytus extremos penetravit victor ad Indos
Belligerosque Arabas et Colchos sub iuga misit,
Armenia et Parthos pepulit Babylone subacta
Et dedit Albanis regem quos vicerat armis.

